

***PLAN ROZWOJU
LOKALNEGO***

GMINA GNOJNO

WRZESIEŃ 2004

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gnojno opracowany przez:

Świętokrzyską Agencję Rozwoju Regionu S.A.

przy współpracy:

Urzędu Gminy Gnojno

	WPROWADZENIE	6
I.	OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	7
II.	AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA NA OBSZARZE GMINY GNOJNO	8
2.1.	POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ	8
2.2.	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	10
2.3.	TURYSTYKA	14
2.4.	ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	15
2.4.1.	Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego	15
2.4.2.	Infrastruktura techniczna	16
2.5.	GOSPODARKA	18
2.6.	SFERA SPOŁECZNA	21
2.6.1.	Sytuacja demograficzna i społeczna regionu	21
2.6.2.	Warunki i jakość życia mieszkańców	25
2.6.3.	Grupy społeczne wymagające wsparcia	27
2.6.4.	Rynek pracy	30
2.7	WYDATKI GMINY W LATACH 2000 – 2003	33
III.	ZADANIA ZMIERZAJĄCE DO POPRAWY SYTUACJI NA OBSZARZE GMINY GNOJNO	36
3.1.	CELOWOŚĆ ZADAŃ PROPONOWANYCH DO REALIZACJI	36
3.2.	STRATEGICZNE CELE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI POPRAWY SYTUACJI W GMINIE GNOJNO	38
3.3.	ZADANIA CIĄGŁE SŁUŻĄCE REALIZACJI WSZYSTKICH CELÓW	44
IV.	REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW	45
4.1.	ZADANIA INWESTYCYJNE PLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2004 – 2006	46
4.2.	ZADANIA INWESTYCYJNE PLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2007 – 2013	47
V.	POWIĄZANIA PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY / POWIATU / WOJEWÓDZTWA	48

VI.	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	52
VII.	PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006	54
7.1.	PLAN BUDŻETU GMINY GNOJNO NA ROK 2004 (klasyfikacja działowa)	54
7.2.	PLAN BUDŻETU GMINY GNOJNO NA LATA 2004 – 2006	55
7.3.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO W LATACH 2004-2006	56
VIII.	SYSTEM WDRAŻANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	57
IX.	SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	58
9.1.	SYSTEM MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	58
9.2.	SPOSOBY OCENY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	58
9.3.	PUBLIC RELATIONS PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	59

WPROWADZENIE

Przygotowania Planu Rozwoju Lokalnego wymaga większość typowych projektów realizowanych przez samorządy, m.in.: budowa kanalizacji, oczyszczalni ścieków, modernizacja dróg, przygotowanie terenów pod inwestycje czy tworzenie bazy turystycznej. Projekty powyższe mogą zostać objęte finansowaniem z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Zgodnie z założeniami, celem podejmowanych działań powinno być zapewnienie koncentracji środków finansowych na strategicznych zadaniach samorządów, tak by środki powyższe stanowiły źródło finansowania wcześniej zaplanowanych inwestycji - według zaprogramowanej kolejności. Opracowanie wskazanego dokumentu powinno przyczynić się do realizacji najistotniejszych celów gminy.

Proces planowania strategicznego należy rozpocząć od dokładnej analizy stanu gminy w podstawowych sferach życia społecznego i gospodarczego. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy stanowią punkt wyjścia do określenia mocnych i słabych stron gminy, a także zdefiniowania wynikających z nich szans i zagrożeń. Powyższe pozwala na wyznaczenie obszarów priorytetowych, opartych na mocnych stronach regionu i określenie dla nich strategicznych celów oraz zadań. Proces ten powinien mieć charakter ciągły – niezbędny jest bieżący monitoring i ocena wdrażania planów strategicznych.

Za źródło informacji dla opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Gnojno posłużyły materiały przekazane przez Jednostkę Samorządu Terytorialnego – Urząd Gminy Gnojno. Fakt pozyskiwania przez autorów dokumentu informacji z innych źródeł znajduje odzwierciedlenie w stosownych przypisach.

Najpełniejsze dane statystyczne dotyczące Województwa Świętokrzyskiego oraz Polski pochodzą ze spisu powszechnego, który odbył się w roku 2002, dlatego też wszelkie analizy porównawcze wykonywane zostały w oparciu o powyższe źródło.

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w ramach niniejszego opracowania obejmują obszar Gminy Gnojno.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gnojno programuje działania inwestycyjne samorządu na lata 2004-2013, przy założeniu iż inwestycje, których termin realizacji nie wykracza poza rok 2006 traktowane są jako priorytetowe – ich realizacja nastąpi w pierwszej kolejności – z uwzględnieniem okresów programowania funduszy strukturalnych w Polsce, zamykających się w latach 2004 - 2006 oraz 2007 - 2013.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE GMINY

2.1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ

Gmina Gnojno położona jest w centrum Województwa Świętokrzyskiego, w północnej części powiatu buskiego. Podzielona jest na 26 sołectw:

Balice,	Janowice Poduszowskie,	Płośnia,	Wola Bokrzycka,
Bugaj,	Janowice Raczyckie,	Poręba,	Wola Zofiowska,
Falki,	Januszowice,	Požogi,	Wólka Boskowska,
Glinka,	Jarząbki,	Raczyce,	Zagrody,
Gnojno,	Kostera,	Ruda,	Zawada,
Gorzakiew,	Maciejowice,	Rzeszutki,	Zofiówka
Grabki Małe,		Skadla,	

Tabela: Powierzchnia sołectw w gminie Gnojno

<i>Sołectwo</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Sołectwo</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Sołectwo</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
<i>Balice</i>	<i>909,64</i>	<i>Januszowice</i>	<i>182,88</i>	<i>Rzeszutki</i>	<i>175,10</i>
<i>Bugaj</i>	<i>230,08</i>	<i>Jarząbki</i>	<i>1030,00</i>	<i>Skadla</i>	<i>288,06</i>
<i>Falki</i>	<i>211,00</i>	<i>Kostera</i>	<i>311,14</i>	<i>Wola Bokrzycka</i>	<i>583,90</i>
<i>Glinka</i>	<i>235,59</i>	<i>Maciejowice</i>	<i>315,65</i>	<i>Wola Zofiowska</i>	<i>182,72</i>
<i>Gnojno</i>	<i>1120,00</i>	<i>Płośnia</i>	<i>171,05</i>	<i>Wólka Bosowska</i>	<i>344,60</i>
<i>Gorzakiew</i>	<i>468,46</i>	<i>Poręba</i>	<i>129,56</i>	<i>Zagrody</i>	<i>217,30</i>
<i>Grabki Małe</i>	<i>436,38</i>	<i>Požogi</i>	<i>272,50</i>	<i>Zawada</i>	<i>208,12</i>
<i>Janowice Poduszowskie</i>	<i>350,36</i>	<i>Raczyce</i>	<i>506,27</i>	<i>Zofiówka</i>	<i>185,90</i>
<i>Janowice Raczyckie</i>	<i>199,61</i>	<i>Ruda</i>	<i>310,13</i>		

Graniczy z gminami:

- położnymi w powiecie buskim: Busko Zdrój, Stopnica, Tuczępy,
- położnymi w powiecie kieleckim: Chmielnik, Pierzchnica,
- położnymi w powiecie staszowskim: Szydłów.

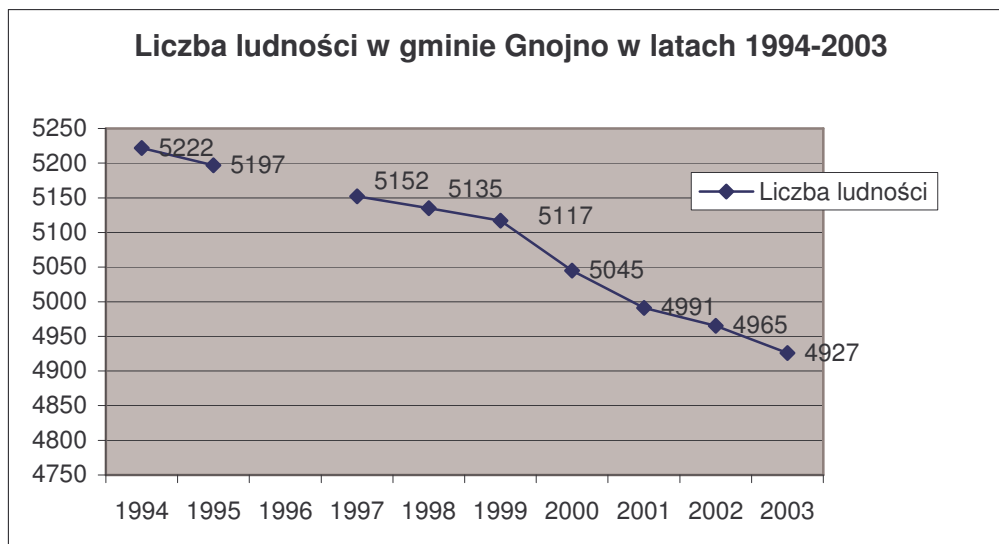
Gmina umiejscowiona jest w makroregionie Niecki Nidziańskiej, mezoregionów: Niecka Połaniecka i Pogórze Szydłowskie. Teren gminy wykazuje pagórkowaty charakter, bezwzględna różnica wysokości między obszarem najniższym położonym, a położonym najwyższym wynosi około 120m.

Gmina Gnojno zajmuje powierzchnię 95,66 km².

Na terenie gminy mieszka 4 927 osób, a gęstość zaludnienia na jej terenie wynosi 51,49 osób/km². W 2002 r. w gminie wskaźnik gęstości zaludnienia utrzymywał się na poziomie niższym niż analogiczny wskaźnik liczony dla obszarów wiejskich województwa świętokrzyskiego oraz dla obszaru powiatu buskiego. Odpowiednio, Gnojno: 51,88 osób/km²; obszary wiejskie województwa świętokrzyskiego: 63,68 osoby/km²; powiat buski: 77,5 osoby/km².

Tabela: Ludność w gminie w latach 1994-2003

Sołectwo	1994	1997	2000	2003
Balice	423	402	395	382
Bugaj	157	147	152	151
Falki	168	170	175	155
Glinka	189	190	188	174
Gnojno	739	750	746	764
Gorzakiew	225	217	198	194
Grabki Małe	170	176	167	169
Janowice Poduszowskie	244	249	243	235
Janowice Raczyckie	184	183	183	176
Januszowice	78	72	76	80
Jarząbki	418	409	396	378
Kostera	168	171	172	180
Maciejowice	79	77	74	70
Płońnia	76	76	76	72
Poręba	99	96	99	102
Požogi	142	140	121	116
Raczyce	413	401	387	366
Ruda	122	127	121	112
Rzeszutki	86	84	86	78
Skadla	229	219	202	194
Wola Bokrzycka	179	166	155	152
Wola Zofiowska	128	127	130	129
Wólka Bosowska	141	148	154	155
Zagrody	129	128	124	126
Zawada	166	160	159	153
Zofiówka	70	67	66	64
Ogółem	5222	5152	5045	4927

2.2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Rzeźba terenu

Gmina Gnojno położona jest na terenie Niecki Połanieckiej stanowiącej część Niecki Nidziańskiej – obniżenia terenu między Wyżynami Przedborską i Kielecką a Wyżyną Częstochowsko-Krakowską. Teren gminy opada w kierunku południowo-wschodnim. W północnej swojej części teren gminy wkracza natomiast w obszar Pogórza Szydłowskiego. Krajobraz gminy ukształtowany został przez lodowiec. Teren jest łagodnie pofałdowany, rozcinają go doliny rzeki Wschodniej i jej dopływów: Sanicy oraz Radni. W obszarze Podgórze występują większe względne różnice wysokości.

Surowce mineralne

Na terenie gminy nie są eksploatowane surowce mineralne, choć stwierdzono ich występowanie.

Złoża surowców mineralnych w gminie Gnojno:

- piaski czwartorzędowe w Zagrodach,
- iły trzeciorzędowe w Raczycach,
- siarka w południowo- wschodniej części gminy.

Wody powierzchniowe

Gmina Gnojno położona jest na terenie zlewni rzeki Wisły, a dokładnie w zlewni jej dopływu Czarnej Staszowskiej. Największym ciekim wodnym przepływającym przez obszar gminy jest rzeka Wschodnia. Drugim jest Sanica – prawobrzeżny dopływ Wschodniej. Tak źródła jak i ujścia obu rzek znajdują się poza terenem gminy. Trzeci to Radna biorąca swój początek w okolicy Płośni. Ujście tej rzeki znajduje się poza granicami gminy.

Poza tym, na obszarze gminy występują małe cieki wodne, należące do zlewni wyżej wymienionych rzek.

Na terenie gminy znajdują się sztuczne zbiorniki wód stojących – 8 stawów rybnych – w miejscowościach: Gorzakiew, Gnojno, Grabki, Jarząbki, Wólka Bosowska, Balice i Wola Bokrzycka. W sumie zajmują one 54,9 ha, co stanowi 0,57% powierzchni gminy.

Wody podziemne

Obszar gminy Gnojno położony jest na terenach uznanych za deficytowe pod względem zasobności w wodę. Jakość wód występujących na tym obszarze nie jest zadowalająca.

Na obszarze gminy wody podziemne występują na dwóch poziomach wodonośnych: trzeciorzędowym i czwartorzędowym, przy czym zasobność drugiego poziomu jest niewielka i uzależniona od opadów atmosferycznych. Znajduje się on również zbyt płytko by warstwy położone wyżej chroniły go przed zanieczyszczeniami powierzchniowymi. Wody z poziomu trzeciorzędowego są dobrej jakości i nie wymagają uzdatniania.

Mieszkańcy gminy zaopatrywani są w wodę z ujęcia w Gorzakwi.

Gleby

Na obszarze gminy występuje mozaika typów i rodzajów gleb. Ogólnie rzecz ujmując, warunki agrarne na jej terenie lokują się na poziomie niskim – poniżej średniej wojewódzkiej. Gleb klasy III i lepszych jest w sumie 15,18%.

Tabela: Klasy bonitacyjne w gminie Gnojno w roku 2003

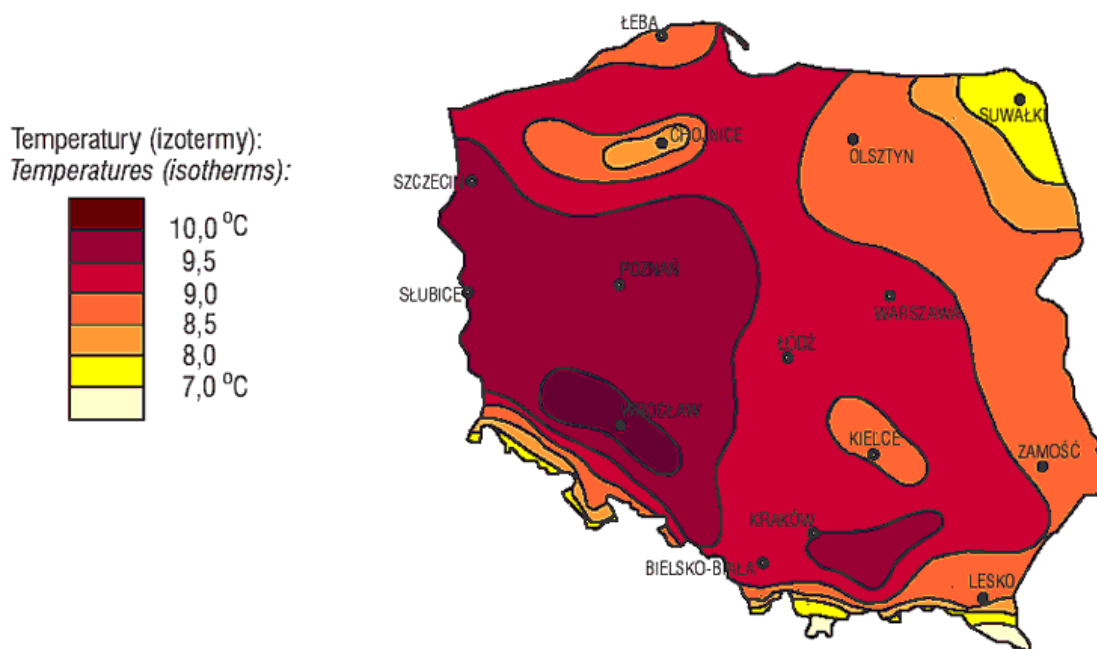
Grunty orne	Klasy bonitacyjne						Razem
	I	II	III	IV	V	VI	
w ha	7,0	102,0	953,0	3 545,0	1 730,0	663,0	7000,0
w %	0,11	1,46	13,61	50,64	24,71	9,47	100,0

Dominują gleby biellicowe i pseudobiellicowe. Są to gleby zaliczane do kompleksów uprawowych żytnich słabych i bardzo słabych, w małym procencie do kompleksu żytniego dobrego. W dolinach rzecznych występują gleby kompleksu zbożowego pastewnego słabego. Mimo to 76,54% powierzchni gminy zajmują użytki rolne. Lasów jest tylko 17,2%.

Warunki klimatyczne

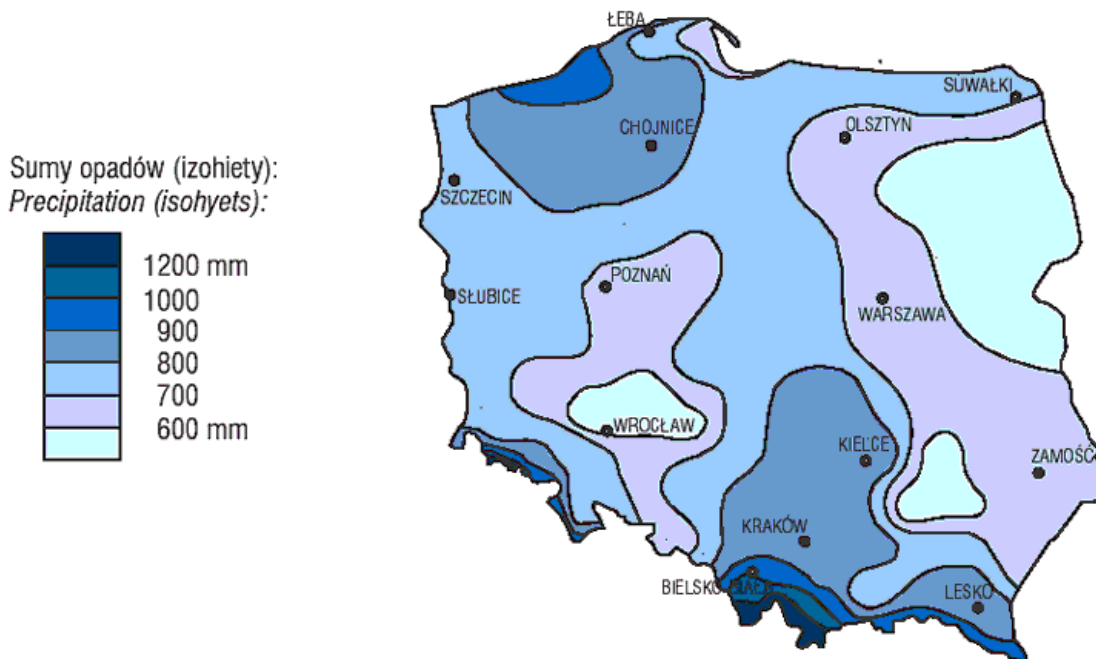
Średnia roczna temperatura w województwie świętokrzyskim w 2002 r. to 8,6°C, zanotowane maksimum: 36,2°C, minimum: -33,9°C. Najcieplejszym miesiącem był lipiec ze średnią temperaturą wynoszącą 20,0°C, najzimniejszym grudzień: -6,3°C. Rozkład temperatur w latach poprzednich kształtował się podobnie, przy czym średnia temperatura w roku 2001 była niższa od przeciętnej w tym regionie i wynosiła 7,7°C. Charakterystyczną cechą klimatu województwa świętokrzyskiego jest fakt, iż na jego obszarze średnie temperatury są niższe niż na terenach przyległych.

ROZKŁAD ŚREDNIH TEMPERATUR POWIETRZA W 2002 R.
DISTRIBUTION OF AVERAGE AIR TEMPERATURE IN 2002

Suma opadów w omawianym roku wyniosła 687 mm – to mniej niż w dwóch latach poprzednich. Najwięcej opadów spadło w maju – 134 mm, najmniej w grudniu: 14mm, choć najczęściej największe opady przypadają na miesiąc lipiec.

ROZKŁAD SUM OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH W 2002 R.
DISTRIBUTION OF SUM OF PRECIPITATION IN 2002

Średnia prędkość wiatru w 2002 r. to 2,6 m/s. Średnia prędkość wiatru na omawianym obszarze kształtuje się w przedziale 2,6 – 3,0 m/s¹.

Należy zaznaczyć, iż gmina Gnojno położona jest w obszarze o najłagodniejszym klimacie na terenie województwa świętokrzyskiego – mniejsze wahania temperatur w stosunku rocznym, ale jednocześnie mniejsza suma opadów w ciągu roku.

Przyroda ożywiona

W lasach położonych na terenie gminy dominuje sosna i dąb. Największe kompleksy leśne występują we wschodniej i północnej jej części oraz na północ od Balic. Są to przede wszystkim bory mieszane, bory mieszane wilgotne. W obniżeniach terenu, w centrum gminy, występują olsy. Na północnym wschodzie znajdują się siedliska lasów wodochronnych.

Poza tym, na terenie gminy zlokalizowane są parki przydworskie, w których można podziwiać ponad trzystuletnie dęby, a także nieco młodsze świerki, jesiony, kasztany i grusze.

Na terenie gminy znajdują się 1 pomnik przyrody ożywionej: 2 dęby szypułkowe rosnące przy drodze do Janowic.

¹ GUS, Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2003

Stawy i ich okolice oraz tereny podmokłych łąk (najbardziej cenne zlokalizowana są na terasach zalewowych rzek i mniejszych cieków wodnych – kanałów melioracyjnych) są siedliskami chronionych gatunków roślin, płazów i ptaków.

2.3. TURYSTYKA

Gmina Gnojno należy do terenów o dużym potencjale turystycznym z uwagi na walory ekologiczne – obszar o nie zanieczyszczonym środowisku naturalnym – a także obecność interesujących zabytków, pomników przyrody i innych atrakcji. Gmina położona jest na terenie Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Tworzą go pagórki porośnięte liczną roślinnością i zdrowymi lasami. Malowniczości dodają okolice rzeki Sanica, Wschodnia i Radnia oraz stawy rybne.

W samym Gnojnieniu do atrakcji turystycznych należy niewątpliwie Kościół parafialny z XV w. oraz gotycka kostnica i zespół dworski, złożony z dworu zajmowanego obecnie przez Dom Pomocy Społecznej. Ciekawostką stanowi kościół parafialny w Balicach przebudowany z dawnego pałacu, z którego pozostały jedynie zabudowania gospodarcze. Znajduje się tutaj zabytkowa dzwonnica i plebania. W Janowicach Poduszowskich warto obejrzeć pozostałości parku dworskiego.

Pomniki przyrody znajdujące się na terenie gminy Gnojno to:

- 2 dęby w Balicach,
- źródło podzboczowe w Płośni, na południowym zboczu rzeki Radni,
- źródło szczelinowe w Skadli.

Wypoczynkowi sprzyja obecność lasów o różnorodnym charakterze, na prawie 20% powierzchni gminy.

Barierę dla rozwoju turystyki na terenie gminy stanowi brak miejsc noclegowych. Dwa lokale gastronomiczne – bary, stanowią zaplecze rozrywkowe dla miejscowej ludności. Wypoczynkowi sprzyja obecność lasów na prawie 20% powierzchni gminy.

2.4. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

2.4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska

Na terenie gminy brak jest punktów monitorowania stanu zanieczyszczenia środowiska. Stałą kontrolą objęte są tylko wybrane elementy. Ocena całości odbywa się na podstawie badań przeprowadzonych z uwagi na bieżące potrzeby oraz na potrzeby pomiarów prowadzonych w najbliższych punktach monitoringowych.

Stałą kontrolą natomiast objęta jest rzeka Wschodnia. Punkty monitorujące zlokalizowane są w Zreczu Dużym przed jej wpłynięciem na teren gminy Gnojno oraz w Strzelcach po wypłynięciu z jej terenu. Stwierdzona czystość wody utrzymuje się na następującym poziomie:

- III klasa pod względem zanieczyszczeń fizyczno – chemicznych,
- III klasa pod względem zanieczyszczeń bakteriologicznych,
- III klasa/poza klasowe w klasyfikacji ogólnej.

Pozostałe zbiorniki wód powierzchniowych nie są badane.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych spowodowane jest przede wszystkim przez niekontrolowany zrzut ścieków na obszarach nie objętych kanalizacją oraz spływy powierzchniowe z terenów pól (środki ochrony roślin i pestycydy). Źródłem zanieczyszczeń są także dzikie wysypiska śmieci-odpadów stałych.

Wody podziemne stanowiące źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców – pochodzące z pokładów trzeciorzędowych – utrzymują się w zadowalającej jakości. Wody obecne w młodszych pokładach – czwartorzęd – są, z racji płytkiego ich położenia, zanieczyszczone. Zagrożenie dla wód podziemnych, z racji niewielkich ich zasobów, stanowi także nadmierna ich eksploatacja.

Na terenie gminy nie ma zakładów przemysłowych zanieczyszczających powietrze atmosferyczne. Zagrożenie stanowią jedynie zanieczyszczenia powstałe w procesie ogrzewania paliwem stałym domów mieszkalnych i budynków publicznych oraz powstałe poprzez transport samochodowy – problem szczególnie wyraźny w pobliżu dróg.

Na stan czystości powietrza w niewielkim stopniu wpływają też zanieczyszczenia pochodzące z wielkich aglomeracji miejskich, głównie śląskiej i krakowskiej oraz powiatu staszowskiego.

Dla powiatu buskiego w 2002 r. sporządzono oszacowanie stanu czystości powietrza. Cały obszar powiatu buskiego zaklasyfikowano do klasy A, czyli żadna substancja o normalnym poziomie dopuszczalnym nie przekracza tego poziomu. Dla terenów położonych poza aglomeracjami sklasyfikowano go w następujący sposób:

Tabela: Klasyfikacja strefy powiat buski²

Ocena ze względu na ochronę zdrowia							Ocena ze względu na ochronę roślin		
NO ₂	SO ₂	PM10	Pb	CO	benzen	O ₃	NO _x	SO ₂	O ₃
IIIb	IIIb	I	IIIb	IIIb	IIIb	I	IIIb	II	I

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy jest ruch samochodowy. Największy hałas występuje wzdłuż drogi wojewódzkiej Chmielnik-Osiek. W rejonie nie ma zakładów przemysłowych uciążliwych dla klimatu akustycznego, linie kolejowe przebiegające przez teren gminy w znikomym stopniu wytwarzają hałas.

Ocena stanu gleb w Gnojnie dokonywana jest na podstawie pomiarów w profilu w Rzędowie w gminie Tuczępy. Zanieczyszczenie metalami ciężkimi, jak i WWA, gleb w tym profilu jest zerowego stopnia. Tylko zanieczyszczenie siarczkami S-SO₄ utrzymuje się w stopniu pierwszym.

Zagrożenie dla jakości gleb na terenie gminy stanowią:

- działania związane z rolnictwem, których efektem jest: erozja wodna, wietrzna, zanieczyszczenie nawozami mineralnymi, chemicznymi środkami ochrony roślin i gnojowicą,
- transport, którego produktem ubocznym jest emisja gazów i pyłów,
- pożary, susze.

2.4.2. Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

W gminie Gnojno podłączone do sieci wodociągowej jest 800 budynków mieszkalnych z osiemnastu miejscowości, co oznacza, że gmina jest zwodociągowana

² Klasa iI- poziom substancji przekraczający górny próg oszacowania; Klasa II – poziom oszacowania nie przekracza górnego progu oszacowania i jest wyższy do dolnego progu oszacowania; Klasa IIIb – poziom substancji nie przekracza dolnego progu oszacowania.

w 72%. Całkowita długość sieci wynosi 72,8 km; zasilana jest z jednego ujęcia w Gorzakwi.

Średnie zużycie wody w gminie w 2003 r. wynosiło 111,4 dam³, tj. średnio 0,13 dam³ na jedno mieszkanie. W 2002 r. pobór wody był mniejszy: 95,0 dam³. Średnie zużycie wody w województwie świętokrzyskim w 2002 r. wynosiło 27,1 m³ na 1 mieszkańca, dla obszarów wiejskich: 15,6 m³ na 1 mieszkańca, w gminie Gnojno³: 19,5 m³ na 1 mieszkańca.

Sieć kanalizacyjna

Skanalizowana jest jedynie część miejscowości Gnojno. Do sieci podłączonych dotychczas zostało 23 budynki mieszkalne (ze 168 zlokalizowanych w sołectwie Gnojno) oraz budynki użyteczności publicznej, w sumie 58 użytkowników. Poziom skanalizowania budynków mieszkalnych wynosi 3,64%. Całkowita długość sieci: 1,8 km. Sieć odprowadza ścieki do oczyszczalni mechaniczno-biologicznej znajdującej się w Gnojnie. Oczyszczalnia posiada przepustowość rzędu 75 m³/dobę.

Pozostałe ścieki gromadzone są w przydomowych bezodpływowych zbiornikach sanitarnych i wywożone do miejscowej oczyszczalni ścieków.

Telefonizacja

W telefon stacjonarny wyposażonych jest 636 mieszkań, co stanowi 43,35% ogółu mieszkań w gminie. Pozostałe gospodarstwa pozbawione są dostępu do telefonii stacjonarnej. Na teren gminy dociera sygnał telefonii komórkowej.

Sieć komunikacyjna

Przez obszar gminy nie przebiegają szlaki komunikacyjne o znaczeniu krajowym. Biegnie tędy natomiast droga wojewódzka: Jędrzejów – Staszów – Oskiek. Poza tym, przez gminę Gnojno wytyczonych zostało 11 dróg powiatowych, łączących gminę z sąsiednimi oraz pozwalających na komunikację wewnątrz jej obszaru. Drogi gminne pozwalają na dojazd do każdej miejscowości na terenie gminy, są to jednak drogi w znacznej części tłuczniowe i gruntowe.

Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy to 9,3km, długość dróg powiatowych to: 55,6 km; gminnych: 57,4 km, a dojazdowych do pól 88 km.

³ GUS, Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego 2003, s.408

Przez gminę przebiegają dwie linie kolejowe relacji Kielce – Połaniec oraz równoległa do niej linia LHS.

Gospodarka odpadami stałymi

Odpady komunalne oraz pochodzące z procesów przemysłowych składowane są na wysypisku śmieci w Raczycach. Odpady przemysłowe w przypadku gminy typowo rolniczej, jaką jest Gnojno, nie różnią się zasadniczo od odpadów komunalnych. Wysypisko jest wypełnione w ok.. 50%. Jego eksploatacja przewidziana jest do roku 2018.

Na terenie gminy nie prowadzi się segregacji śmieci.

Średnia ilość odpadów wytwarzanych przez jednego mieszkańca gminy w ciągu roku to 105 kg. Rocznie wywożonych na wysypisko jest ok. tysiąca m³ odpadów: w 2001 r. 1249 m³, w 2002 r. 1158 m³, w 2003 r. 864 m³.

Sieć gazownicza

Do sieci gazociągowej podłączone są 24 mieszkania, co stanowi 3,65% mieszkań w gminie. 1103 gospodarstwa korzystają z butli gazowych, pozostałe natomiast korzystają z kuchni węglowych bądź elektrycznych. Długość sieci gazociągowej wynosi 3,4 km.

2.5. GOPODARKA

Gmina Gnojno należy do gmin o charakterze rolniczym. Rolnictwo jest głównym miejscem zatrudnienia i głównym źródłem utrzymania dla większości jej mieszkańców. Użytki rolne pokrywają 76,54% powierzchni gminy.

Liczba pracujących wyłącznie lub głównie w swoim gospodarstwie rolnym w 2002 r. wyniosła 1095 osób (w tym 468 kobiet) tj. 47,5% ogółu ludności aktywnej zawodowo (2 306 osób), a 68,5 ludności pracującej (1 595)⁴.

Liczba gospodarstw rolnych wyniosła w 2002 r. 1198, z czego prowadzących działalność wyłącznie rolniczą: 909; prowadzących wyłącznie działalność pozarolniczą tylko 17; prowadzących działalność rolniczą i pozarolniczą: 76; nie prowadzących ani działalności rolniczej ani pozarolniczej: 180.

⁴ GUS, Podstawowe informacje ze spisów powszechnych 2002, Gnojno, gmina wiejska, s. 37 i 41

Działalność pozarolnicza to przede wszystkim handel: 32 gospodarstwa, przetwórstwo przemysłowe: 22, budownictwo: 6, transport i magazynowanie: 10. Liczba gospodarstw prowadzących działalność pozarolniczą w obrębie dwóch lub więcej sekcji wyniosła 8⁵.

Struktura gospodarstw rolnych w gminie Gnojno ma charakter rozdrobniony. Najwięcej gospodarstw (44%) posiada powierzchnię od 5 do 10 ha. Gospodarstwa o powierzchni większej niż 10 ha stanowią 16%.

Tabela: Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem		W tym w gospodarstwach indywidualnych	
	w ha	w %	w ha	W %
Ogółem	7 754	100,0	7 754	100,0
Użytki rolne	6 620	85,4	6 620	85,4
Grunty orne	5 073	65,4	5 073	65,4
w tym: odłogi	778	10,0	778	10,0
ugory	148	1,9	148	1,9
Sady	128	1,6	128	1,6
Łąki	1 067	13,8	1 067	13,8
Pastwiska	352	4,5	352	4,5
Lasy i grunty leśne	792	10,2	792	10,2
Pozostałe grunty	342	4,4	342	4,4

Gospodarstwa nakierowane są przede wszystkim na uprawę zbóż, w tym przede wszystkim żyta. W 2002 r. 2 875 ha obsiane było zbożem. 94% gospodarstw miało pole ze zbożem, tyle samo gospodarstw uprawiało ziemniaki, ale już na znacznie mniejszej powierzchni: 919 ha. Uprawą warzyw zajmowało się 458 gospodarstw na łącznej powierzchni 45 ha, czyli były to uprawy włącznie na użytek własny. Sady zajmowały tylko 128 ha. Najczęściej rosły w nich jabłonie: 74 ha. Wśród zwierząt hodowlanych najczęściej było drobiu: 43 872 szt., trzody chlewnej: 6 659 szt. (14% stanowiły lochy) i bydła: 2 578 szt. (w tym 48% to krowy). Koni było tylko 242, w tym trzyletnich i starszych: 181. Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach dużych na 100 ha użytków rolnych wynosiła 50⁶.

Rolnictwo w gminie Gnojno jest prowadzone tradycyjnymi metodami. Niewiele gospodarstw posiada nowoczesne urządzenia zwiększające higienę i skracające czas pracy.

⁵ GUS, Podstawowe ..., s. 54

⁶ GUS, Podstawowe ..., s. 55-57

Tabela: Mechanizacja rolnictwa w 2002 r⁷.

Wyszczególnienie	Ogółem [szt.]	W przeliczeniu na 100 gospodarstw	W przeliczeniu na 100 ha
Ciągniki	726	75,70	17,51
Samochody ciężarowe	142	14,81	3,42
Kombajny zbożowe	43	4,48	1,04
Kombajny ziemniaczane	70	7,30	1,69
Silosokombajny samobieżne			
Silosokombajny pozostałe			
Dojarki bańkowe	11	1,15	0,27
Dojarki rurociągowe			
Konwiowe schładzarki do mleka	28	2,92	0,68
Zbiornikowe schładzarki do mleka	3	0,31	0,07

Poza rolnictwem zatrudnionych jest stosunkowo niewiele osób. Mało jest przedsiębiorstw małych i średnich. Mikroprzedsiębiorstwa to główni pracodawcy dla mieszkańców gminy nie zatrudnionych w rolnictwie. W 2002 r. pracę w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą zatrudniających powyżej 9 osób znalazło 204 osoby, z czego: w przemyśle 59, w handlu i naprawach 20, edukacji 83, ochronie zdrowia i opiece społecznej 11, transporcie, składowaniu i łączności 6⁸. Większość z nich zatrudniona była w sektorze publicznym. Mimo tego faktu, na 215 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2002 r., liczba jednostek publicznych wyniosła 14⁹.

Rynek Małych i Średnich Przedsiębiorstw na terenie gminy Gnojno rozwija się, z roku na rok przybywa podmiotów gospodarczych.

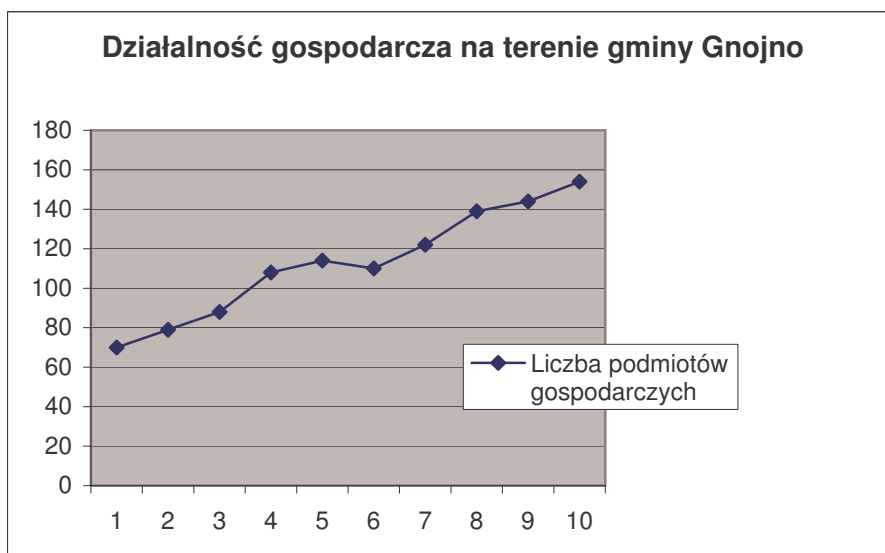
Tabela: Podmioty gospodarcze wybranych branży działające na terenie gminy Gnojno w latach 1994 – 2003

Rodzaj działalności	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Betoniarstwo				1	1	1	1			
Handel	35	40	42	54	59	52	53	69	72	75
Inne	8	7	10	11	3	4	5	10	10	18
Mechanika pojazdowa	1	2	2	3	4	4	4	4	4	4
Murarstwo	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Piekarnictwo	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Stacja paliw	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Stolarstwo					1	1	2	2	1	1
Tartak					1	1	1	1	1	1
Transport	17	17	18	19	24	22	28	26	28	27
Usługi budowlane	4	7	10	12	12	15	18	17	18	19
Usługi leśne			1	1	2	1	1	1	1	1
Usługi rolnicze	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2
Ogółem	70	79	88	108	114	110	122	139	144	154

⁷ GUS, Podstawowe..., s.59

⁸ GUS, Rocznik..., s. 355

⁹ GUS, Rocznik..., s. 475

Pod względem form prawnych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy, najbardziej popularnym jest samozatrudnienie. W 2002 r. było zarejestrowanych 179 takich przedsiębiorstw. Poza tym, we wskazanym roku, na terenie gminy działały 2 spółki prawa handlowego oraz 3 spółdzielnie¹⁰.

2.6. SFERA SPOŁECZNA

2.6.1. Sytuacja demograficzna i społeczna regionu

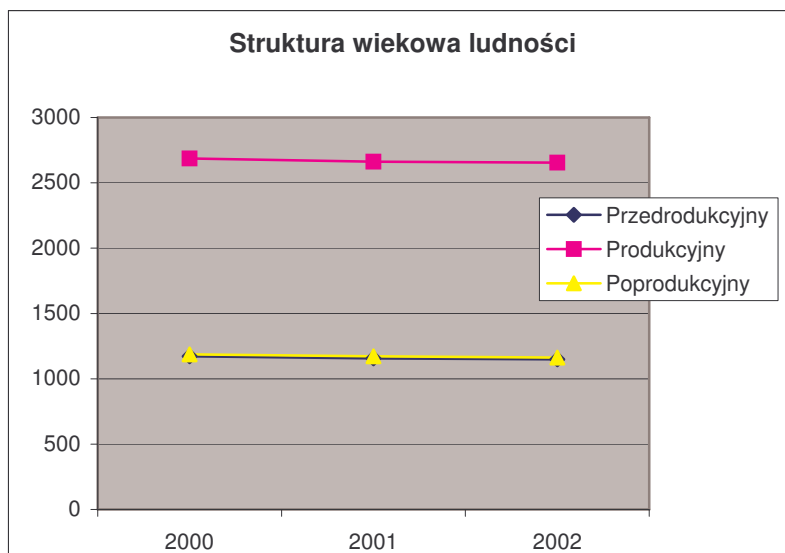
Liczba ludności zamieszkującej w gminie Gnojno wynosi prawie 5 tys. osób. Od lat obserwuje się tendencję spadkową, spowodowaną ujemnym przyrostem naturalnym, który w 2003 r. wynosił $-6,29$ na 1000 ludności oraz ujemnym saldem migracji $-5,68$. Jest to tendencja charakterystyczna dla całego województwa świętokrzyskiego z wyjątkiem powiatu kieleckiego ziemskiego, gdzie notowany jest nieznaczny wzrost liczby ludności.

Tabela: Ruch naturalny i migracyjny na terenie gminy w 2003 roku

gmina	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Różnica	Liczba zameldowań	Liczba wymeldowań	Różnica
Gnojno	45	76	-31	24	52	-28

¹⁰ GUS, Rocznik..., s.473

Struktura wiekowa mieszkańców gminy jest niekorzystna – ludności w wieku poprodukcyjnym jest tylko nieznacznie mniej niż w przedprodukcyjnym (0-17 lat), proporcja liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym i produkcyjnym wynosi prawie 1 do 1.

Do scharakteryzowania struktury demograficznej gminy służą m.in. współczynniki obciążenia ekonomicznego, wskazujące proporcje pomiędzy grupami ludności nieprodukcyjnej (przed i poprodukcyjnej) w stosunku do grupy czynnej zawodowo. Proporcje pomiędzy powyższymi grupami pozwalają na ocenę problemów, z jakimi będzie się spotykać gmina przy realizacji polityki społecznej oraz przy rozwiązywaniu problemów związanych z ekonomiczną egzystencją ludności gminy Gnojno

STRUKTURA DEMOGRAFICZNA LUDNOŚCI W ROKU 2002¹¹

Rok	2002	
* liczba ludności.....	4846	L
w tym mężczyzn.....	2480	Lm
w tym kobiet	2366	Lk
* liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)	1096	Ld
w tym chłopców.....	572	Ldm
w tym dziewcząt.....	524	Ldk
* liczba ludności w wieku produkcyjnym.....	2682	Lp
w tym mężczyzn (18-64 lat).....	1530	Lpm

¹¹ Wskaźniki zostały policzone na podstawie danych z roku 2002, by była możliwość porównania ich ze wskaźnikami wojewódzkimi, a najnowsze dane dotyczące całego województwa są właśnie z tego roku.

w tym kobiet (18-59 lat).....	1152	Lpk
* liczba ludności w wieku poprodukcyjny.....	1068	Ls
w tym mężczyzn (65 i więcej lat).....	378	Lsm
w tym kobiet (60 i więcej lat).....	690	Lsk
* współczynniki charakteryzujące strukturę demograficzną ludności:		
współczynnik feminizacji [%].....	95	100*Lk/Lm
współczynniki obciążenia ekonomicznego:		
Wdz [%].....	41	100*Ld/Lp
Ws [%].....	40	100*Ls/Lp
Wo [%].....	81	100*(Ld+Ls)/Lp
współczynnik starości dem. Wsd [%].....	22	100*Ls/L

W gminie Gnojno mieszka więcej mężczyzn niż kobiet. Należy jednak zaznaczyć, iż wskaźnik ten osiąga różne wartości w różnych grupach wiekowych. W starszych grupach wiekowych występuje przewaga kobiet nad mężczyznami, która spowodowana jest nadumieralnością mężczyzn w wieku poprodukcyjnym. W Gnojnie korzystniejszy niż w województwie jest wskaźnik Wdz, świadczący o wieku populacji i możliwościach zastąpienia w przyszłości (obecnie niepełnego) pracujących młodszym pokoleniem (w woj. świętokrzyskim Wdz wynosił 38). Natomiast proporcja liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym oraz wskaźnik Wo jest mniej korzystny w Gnojnie, niż średnia z terenu województwa (Ws = 28 i Wo = 65). Więcej osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na osoby w wieku produkcyjnym.. Stosunkowo więcej jest także osób starszych (w woj. Wsd=17), co należy uznać za symptom starzenia się społeczności.

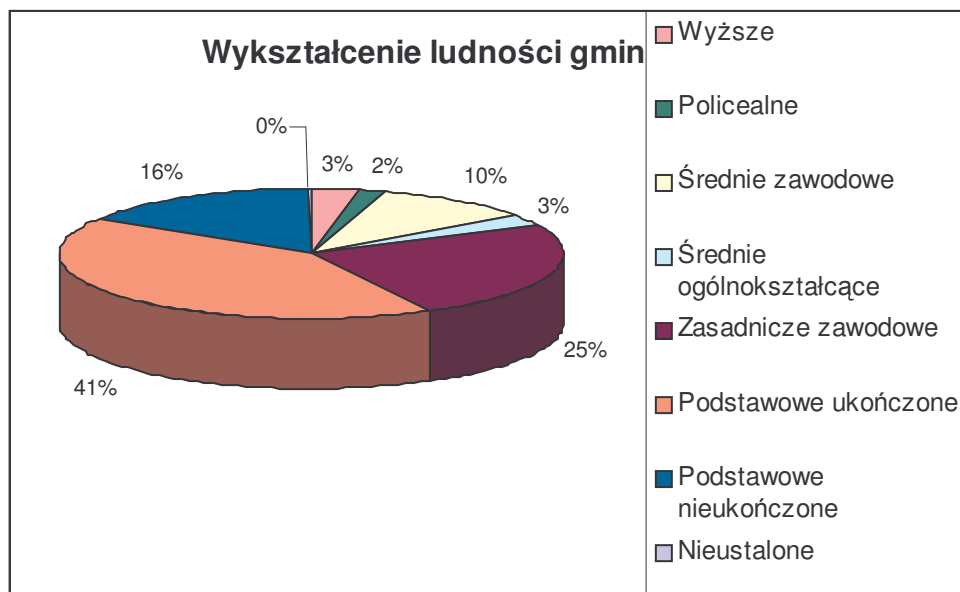

Tabela: Poziom wykształcenia mieszkańców gminy w 2002 r. (w wieku 13 lat i więcej)

Wykształcenie	Ogółem	Ogółem [%]	Kobiety	Kobiety[%]	Mężczyźni	Mężczyźni[%]
Ogółem	4084	100,0%	2002	100,0%	2082	100,0%
Wyższe	122	3,0%	73	3,6%	49	2,4%
Policealne	75	1,8%	57	2,8%	18	0,9%
Średnie zawodowe	412	10,1%	220	11,0%	192	9,2%
Średnie ogólnokształcące	113	2,8%	85	4,2%	28	1,3%
Zasadnicze zawodowe	1002	24,5%	670	33,5%	670	32,2%
Podstawowe ukończone	1710	41,9%	826	41,3%	826	39,7%
Podstawowe nieukończone	635	15,5%	343	17,1%	292	14,0%
Nieustalone	15	0,4%	8	0,4%	7	0,3%

Kobiety są lepiej wykształcone od mężczyzn. 21,6% z nich posiada wykształcenie co najmniej średnie, mężczyzn tylko 13,8%. 3,6% kobiet posiada wykształcenie wyższe - mężczyzn 2,4%. Należy jednak zaznaczyć, że mniejsza liczba mężczyzn, w stosunku do liczby kobiet, nie posiada nawet wykształcenia podstawowego.

Średni poziom wykształcenia wśród mieszkańców gminy Gnojno jest niższy niż średni poziom wykształcenia ludności w Polsce. Osób z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim jest stosunkowo mniej niż w kraju. Natomiast osoby z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym stanowią 81,9 % ludności, podczas gdy w kraju ta grupa stanowi 56%.

Tabela: Poziom wykształcenia mieszkańców gminy w 2002r. (w wieku 13 lat i więcej)

Wykształcenie	Ogółem w gminie	Ogółem w gminie [%]	Ogółem w kraju [%] ¹²
Ogółem	4084	100,0%	100,0%
Wyższe	122	3,0%	9,9%
Policealne	75	1,8%	3,2%
Średnie zawodowe	412	10,1%	28,3%
Średnie ogólnokształcące	113	2,8%	
Zasadnicze zawodowe	1002	24,5%	23,2%
Podstawowe ukończone	1710	41,9%	29,8%
Podstawowe nieukończone	635	15,5%	5,6%

2.6.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

Mieszkalnictwo

Na terenie gminy w 2003 roku znajdowało się 1 345 budynków mieszkalnych; 3 287 budynków gospodarczych; 42 usługowych oraz 12 budynków nie mieszczących się w żadnej z powyższych kategorii.

72% budynków mieszkalnych podłączone jest do sieci wodociągowej. Do sieci kanalizacyjnej i gazociągowej podłączona jest część budynków w samym Gnojnie, stanowią one 3,6% wszystkich mieszkań w gminie.

¹² GUS, Raport z wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, www.gus.pl (13.09.2004)

Tabela: Struktura przestrzenne zamieszkania w 2004 r.

Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba osób na 1 budynek
Balice	382	120	3,18
Bugaj	151	32	4,72
Falki	155	39	3,97
Glinka	174	45	3,87
Gnojno	764	168	4,55
Gorzakiew	194	65	2,98
Grabki Małe	169	50	3,38
Janowice Poduszowskie	235	56	4,20
Janowice Raczyckie	176	44	4,00
Januszowice	80	25	3,20
Jarząbki	378	116	3,26
Kostera	180	46	3,91
Maciejowice	70	22	3,18
Płońnia	72	21	3,43
Poręba	102	42	2,43
Požogi	116	24	4,83
Raczyce	366	91	4,02
Ruda	112	32	3,50
Rzeszutki	78	26	3,00
Skadla	194	59	3,29
Wola Bokrzycka	152	55	2,76
Wola Zofiowska	129	28	4,61
Wólka Bosowska	155	45	3,44
Zagrody	126	40	3,15
Zawada	153	31	4,94
Zofiówka	64	23	2,78
Ogółem	4927	1345	3,66

Średnia liczba osób na jeden budynek mieszkalny (w gminie występuje zabudowa jednorodzinna) jest mniej korzystna niż w woj. świętokrzyskim, gdzie wynosi 3,38 osoby na mieszkanie. Najkorzystniejszy wskaźnik dotyczący liczby osób przypadających na budynek występuje w miejscowości Poręba, najbardziej niekorzystny w Zawadzie. W 2002 r. mieszkań zamieszkałych przez 2 gospodarstwa domowe było 197, w tym oba wieloosobowe 108. Mieszkań zamieszkałych przez 3 i więcej gospodarstw domowych było 20. Przeciętna liczba gospodarstw domowych w mieszkaniu wynosiła 1,19¹³.

Oświata

Najmłodsze dzieci mogą korzystać z opieki w 5 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Starsze dzieci pobierają nauki w 5 szkołach podstawowych: w Gnojnie, Ballicach, Jarząbkach, Kosterze i Raczykach. W 2002/2003 roku szkolnym do

¹³ Podstawowe..., s. 48

szkół podstawowych uczęszczało 468 dzieci. Poza tym w Gnojnie jest gimnazjum. Z jego usług korzystało 192 dzieci.

Na terenie gminy nie ma szkolnictwa zabezpieczającego edukacyjne potrzeby mieszkańców na poziomie ponadgimnazjalnym. Uczniowie dojeżdżają do liceów i techników zlokalizowanych w Busku Zdroju, Staszowie i Chmielniku.

Ochrona zdrowia

Podstawowa opieka zdrowotna dla mieszkańców gminy Gnojno świadczona jest przez Ośrodki Zdrowia w Gnojnie, Raczycach i Balicach, w których łącznie zatrudnionych jest 2 lekarzy ogólnych, 1 stomatologa i 4 osoby pomocniczego personelu medycznego.

Najbliższy szpital, z którego korzystają mieszkańcy znajduje się w Busku Zdroju, a usługi wysokospecjalistyczne wykonują placówki w Kielcach.

Kultura

Gminny Ośrodek Kultury w Gnojnie wraz z biblioteką i jej trzema filiami są placówkami kulturalnymi umożliwiającymi zaspokajanie wyższych potrzeb mieszkańcom gminy. Księgozbiór bibliotek zawiera 39 899 woluminów. Korzysta z nich 754 czytelników. W 2002r. wypożyczono 13 816 pozycji, tj. średnio 18,3 przez 1 czytelnika.

2.6.3. Grupy społeczne wymagające wsparcia

Główną instytucją świadczącą pomoc ludności gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Najczęstszą przyczyną udzielania pomocy jest bezrobocie, niepełnosprawność i ochrona macierzyństwa. Pomoc częściej udzielana jest mężczyznom niż kobietom. Pomoc dla dzieci jest udzielana jako pomoc dorosłemu „na dzieci” i w statystykach liczona jest jako pomoc dla jednego z rodziców.

Tabela: Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w 2002 i 2003 roku

Przyczyny	2003		
	Liczba rodzin objętych pomocą*	Liczba osób objętych pomocą*	Liczba kobiet objętych pomocą*
Alkoholizm	7	28	-
Bezdomność			
Bezradność			
Bezrobocie	80	314	186
Choroba	15	53	26
Kłęska żywiłowa			
Niepełnosprawność	161	161	28
Ochrona macierzyństwa	31	103	61
Sieroctwo			
Ubóstwo			
Zakład karny	3	3	-
Ilość decyzji	297	662	301

*Pomoc może być udzielona jednej osobie z kilku przyczyn lub kilkakrotnie w ciągu roku. W tabeli umieszczono liczbę decyzji przyznania pomocy, a nie liczbę osób, która z tej pomocy skorzystała. Umieszczono przyczynę udzielenia pomocy, czyli główny problem danej osoby czy rodziny. W rzeczywistości w jednej rodzinie problemy się nawarstwiają. Np. alkoholizm znacznie częściej niż pokazuje to tabela jest udziałem osób objętych pomocą społeczną, ale pomoc jest udzielana z powodu ubóstwa, bo jest ono ważniejszym problemem.

Tabela: Pomoc społeczna w 2003 r. w rozbiu na sołectwa

Sołectwo	Ilość osób objętych pomocą							
	ogółem	w stosunku do liczby mieszkańców [%]	kobiet	mężczyzn	W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym	
					kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Balice	20	5,2%	14	6	13	5	1	1
Bugaj	12	7,9%	9	3	9	3	-	-
Falki	19	12,3%	10	9	8	9	2	-
Glinka	8	4,6%	7	1	7	1	-	-
Gnojno	122	16,0%	28	94	28	91	-	3
Gorzaków	10	5,2%	8	2	9	1	-	-
Grabki Małe	14	8,3%	5	9	5	8	-	1
Janowice Poduszowskie	18	7,7%	12	6	12	6	-	-
Janowice Raczyckie	6	3,4%	4	2	4	2	-	-
Januszowice	3	3,8%	1	2	1	1	-	1
Jarząbki	29	7,7%	23	6	23	5	-	1
Kostera	21	11,7%	12	9	12	9	-	-
Maciejowice	8	11,4%	7	1	6	1	-	-
Płośnia	12	16,7%	8	4	8	4	-	-
Poręba	5	4,9%	3	2	3	2	-	1
Požogi	11	9,5%	8	3	8	2	-	1
Raczyce	23	6,3%	17	6	16	5	1	1
Ruda	10	8,9%	6	4	6	4	-	-
Rzeszutki	7	9,0%	3	4	3	4	-	-
Skadla	13	6,7%	10	3	10	3	-	-
Wola Bokrzycka	6	3,9%	4	2	4	2	-	-
Wola Zofiowska	11	8,5%	8	3	8	3	-	-
Wólka Bosowska	13	8,4%	10	3	10	3	-	-
Zagrody	13	10,3%	11	2	11	2	-	-
Zawada	19	12,4%	15	4	15	4	-	-
Zofiówka	4	6,3%	3	1	3	1	-	-

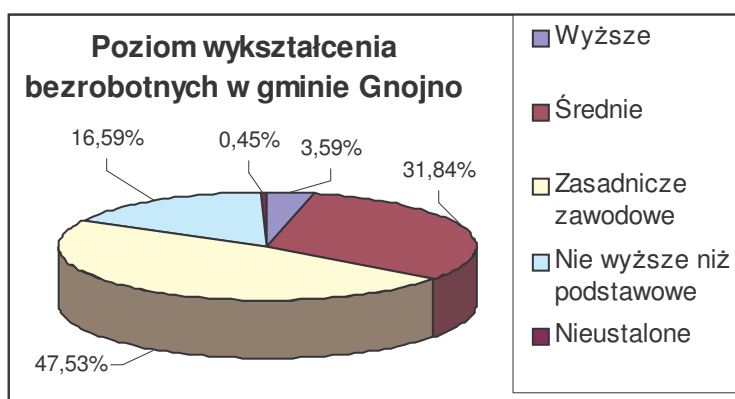
Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej mieszka w Gnojnie. W stosunku do liczby ludności, najwięcej decyzji o przyznaniu pomocy otrzymali mieszkańcy Płośni. Średnio co 6 mieszkańców tego sołectwa został wsparty w różny sposób przez GOPS. Powyższe nie oznacza, iż 16% mieszkańców korzysta z pomocy społecznej - dla jednej osoby jest wydawanych kilka decyzji o udzieleniu pomocy.

W 2002 r. na terenie gminy mieszkało 1 304 osób niepełnosprawnych, tj. 26,9% ogółu ludności. Jest to wskaźnik utrzymujący się dużo powyżej średniej krajowej, która wynosi ok. 16%. Osób, których niepełnosprawność uznano prawnie, było 1 123. Liczba osób niepełnosprawnych w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 31, produkcyjnym 642, w tym w wieku mobilnym: 191, w poprodukcyjnym: 631.

Większość niepełnosprawnych pozostaje bierna zawodowo: 896 osób. Spośród liczby aktywnych zawodowo prawie wszyscy pracują (402 osób z 407)¹⁴.

2.6.4. Rynek pracy

Najnowsze dane pochodzące z 2003 r. mówią o 336 osobach zarejestrowanych jako bezrobotni, z czego tylko 138 osób posiada prawo do zasiłku. Większa część bezrobotnych to kobiety: 184. Absolwentów szkół ponadpodstawowych jest wśród nich 25. Liczba osób bezrobotnych wzrasta. W 2002 r. zarejestrowanych w urzędzie pracy było 223 bezrobotnych mieszkańców gminy, z czego pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy: 106, a 265 nie posiadało prawa do zasiłku. 119 kobiet nie pracowało¹⁵. Wśród bezrobotnych było 23 absolwentów. Stopa bezrobocia w gminie wynosiła 9,7%.

Najwięcej bezrobotnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe. należy jednak zaznaczyć, że wśród mieszkańców dominują osoby z wykształceniem nie wyższym niż podstawowe. Oznacza to, że osobom z wykształceniem zasadniczym zawodowym najtrudniej jest znaleźć pracę.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych	Liczba mieszkańców	Udział w liczbie mieszkańców
Wyższe	8	122	3,09%
Średnie	71	600	15,19%
Zasadnicze zawodowe	106	1002	25,37%
Podstawowe ukończone, nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	37	2210	55,96%
Nieustalone	1	15	0,38%

¹⁴ GUS, Podstawowe..., s. 36

¹⁵ GUS, Podstawowe..., s.40-41

Biorąc pod uwagę główne - przynoszące największe dochody - źródło utrzymania, większość ludności gminy Gnojno utrzymuje się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym: 35,5%. Wliczono tutaj także dzieci i inne osoby, będące na utrzymaniu pracowników rolników indywidualnych. Z pracy najemnej utrzymuje się 19,8% mieszkańców gminy, z pracy na rachunek własny poza rolnictwem tylko 2,8%.

Emerytura stanowi główne źródło utrzymania dla 20,8% ludności, renta dla 16,4%, przy czym należy zaznaczyć, że tylko 6,4% emerytów ma na swoim utrzymaniu inne osoby, a 18,1% rencistów utrzymuje także inne osoby.

Tabela: Ludność wg głównego źródła utrzymania i płci w 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Utrzymujący się							nie ustalono
		Z pracy				z pozostałych źródeł			
		razem	najmniej	na własny rachunek		Razem	w tym z		
				Razem	w tym w swoim gospodarstwie rolnym		emerytur	rent	
Ogółem	4846	2819	962	1857	1720	2015	1007	796	12
Mężczyźni	2480	1529	505	1024	946	945	410	384	6
Kobiety	2366	1290	457	833	774	1070	597	412	6
Posiadający własne źródła utrzymania									
Ogółem	3384	1595	500	1095	1030	1788	946	674	-
Mężczyźni	1730	917	290	627	591	813	370	312	-
Kobiety	1653	678	210	468	439	975	576	362	-
Utrzymywani									
Ogółem	1451	1224	462	762	690	227	61	122	-
Mężczyźni	744	612	215	397	355	132	40	72	-
Kobiety	707	612	247	365	335	95	21	50	-

Źródło: GUS, Podstawowe informacje, s.37

Podobnie kształtuje się struktura źródeł utrzymania dla gospodarstw domowych, 28,7% z nich utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym, z pracy najmniej 18,6%, 2,8% z pracy na rachunek własny poza rolnictwem. Renciści i emeryci utrzymywali 47,4% gospodarstw domowych.

Tabela: Gospodarstwa domowe wg liczby osób i głównego źródła utrzymania w 2002 r.

Źródło utrzymania	Ogółem	Gospodarstwa domowe wg liczby osób				
		1	2	3	4	5 i więcej
Ogółem	1485	313	354	247	218	353
Praca	745	83	75	147	163	277
najemna	276	50	30	56	60	80
na rachunek własny	469	33	45	91	103	197
w rolnictwie	427	32	42	83	87	183
poza rolnictwem	42	1	3	8	16	14
Pozostałe źródła	740	230	279	100	55	76
w tym emerytury i renty	704	216	272	94	52	70

2.7. WYDATKI GMINY W LATACH 2000 – 2003

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy gmina w latach 2000 – 2003 wydatkowała fundusze w sposób przedstawiony w tabeli poniżej. Zaznaczyć należy, że największą część wydatków stanowią fundusze na cele oświatowe i wychowawcze. Najwięcej inwestycji poczyniono w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa, oświaty i wychowania oraz transportu. Inwestycje stanowią niewielki odsetek budżetu gminy – dochody wydatkowane są na bieżące potrzeby.

Tabela: Wydatki gminy w latach 2001 – 2003

Wyszczególnienie	2001				2002				2003			
	Wydatki ogółem	% budżetu	Wydatki na inwestycje	% budżetu	Wydatki ogółem	% budżetu	Wydatki na inwestycje	% budżetu	Wydatki ogółem	% budżetu	Wydatki na inwestycje	% budżetu
Rolnictwo i leśnictwo	733 063	10,70	724 920	10,58	287 687	4,82	282 584	4,74	6 282	0,11	—	—
Transport i łączność	325 103	4,74	245 000	3,58	115 052	1,93	36 236	0,61	120 477	2,04	—	—
Gospodarka komunalna	158 366	2,31	28 545	0,42	154 284	2,59	—	—	162 575	2,75	5 350	0,09
Gospodarka mieszkaniowa	17 725	0,25	—	—	6 196	0,10	—	—	13 063	0,22	—	—
Oświata i wychowanie	3 331 412	48,63	160 000	2,34	2 991 281	50,16	—	—	3 402 220	57,55	500 000	8,46
Kultura i sztuka	74 607	1,08	—	—	79 517	1,33	—	—	78 975	1,34	—	—
Ochrona zdrowia	21 534	0,31	—	—	48 657	0,82	—	—	51 807	0,88	—	—
Opieka społeczna	942 251	13,75	—	—	1 004 377	16,84	—	—	904 516	15,30	—	—
Kultura fizyczna i sport	672	0,01	—	—	908	0,02	—	—	1 350	0,02	—	—
Bezpieczeństwo publiczne	26 581	0,39	—	—	24 150	0,41	—	—	26 103	0,44	—	—
Administracja rządowa i samorządowa	968 951	14,18	—	—	1 057 621	17,74	44 880	0,75	1 020 314	17,26	43 872	0,74
Różne wydatki	250 288	3,65	—	—	193 488	3,24	—	—	123 597	2,09	—	—
Razem	6 850 553	100 %	1 158 465	16,92	5 963 218	100 %	363 700	6,1	5 911 279	100 %	549 222	9,29

Tabela: Fundusze przeznaczone na inwestycje w latach 2001 – 2003

Wyszczególnienie	Lata 2001 – 2003
Rolnictwo i leśnictwo	1 007 504
Transport	281 236
Gospodarka komunalna	33 895
Gospodarka mieszkaniowa	—
Oświata i wychowanie	660 000
Bezpieczeństwo publiczne	—
Administracja rządowa i samorządowa	88 725
Razem	2 071 360

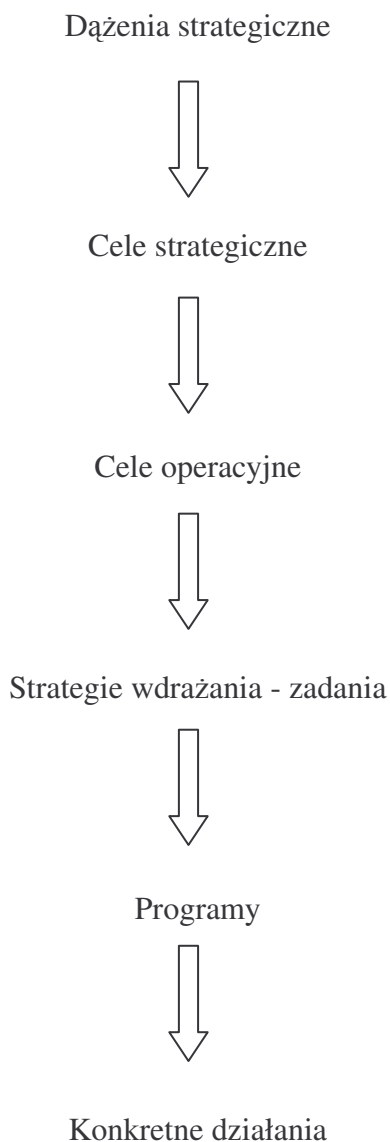
Tabela: Fundusze przeznaczone na inwestycje w latach 2000 – 2003

Rok	Podatki i opłaty lokalne				Udział w podatkach państwa
	Ogółem	w tym			podatek dochodowy od osób fizycznych
		rolny	od nieruchomości	od środków transportu	
2001	6 044 139	254 567	329 909	49 411	255 903
2002	5 936 206	280 493	396 994	53 817	244 874
2003	5 596 971	309 695	377 257	95 401	267 070

III. ZADANIA ZMIERZAJĄCE DO POPRAWY SYTUACJI NA OBSZARZE GMINY GNOJNO

3.1. CELOWOŚĆ ZADAŃ PLANOWANYCH DO REALIZACJI

Proces planowania rozwoju gminy ma na celu ustalenie w jakim kierunku powinna zdążać gmina w okresie najbliższych kilkunastu lat. Wskazanie oraz dokładne zdefiniowanie celu (celów) działania pozwala na dobór optymalnych rozwiązań, umożliwiających osiągnięcie postawionych zamierzeń. Proces planowania przebiega zgodnie z przedstawionym niżej schematem.

Podjęcie procesu planowania rozwoju lokalnego wymaga znajomości założeń metodologicznych, procedur oraz dostępnych wariantów postępowania w tym zakresie. Z uwagi na mnogość metod oraz sposobów ich realizacji właściwym jest przytoczenie funkcjonujących powszechnie definicji jego pojęcia, celem wypracowania jednorodnego schematu postępowania:

„[...] zharmonizowane i systematyczne działanie społeczności lokalnej, władzy lokalnej oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie zmierzające do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenia korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego i ekologicznego¹⁶.”

„[...] prowadzenie działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego danej jednostki terytorialnej z wykorzystaniem jej zasobów, uwzględnieniem potrzeb mieszkańców oraz przy ich udziale w podejmowanych działaniach.¹⁷”

Analiza zdiagnozowanych problemów, określonych potencjałów, zidentyfikowanych zagrożeń oraz opisanych szans charakteryzujących gminę¹⁸ daje podstawę do sformułowania czterech priorytetów jako dziedzin wspomagania jej rozwoju, zawartych w opisanych poniżej celach strategicznych.

Nie sposób ocenić realności zadań (określonych w dalszych częściach dokumentu) bez porównania orientacyjnych choćby nakładów na zaplanowane zadania z możliwościami finansowymi samorządu. Powyższe dowodzi konieczności sporządzenia prognoz budżetu JST w układzie wieloletnim, odpowiadającym horyzontowi czasowemu Planu Rozwoju Lokalnego.

Pomiędzy prognozami budżetu a katalogiem zadań istnieje wzajemny związek, ponieważ od charakteru zadania zależy czy może być ono współfinansowane zewnętrznie (fundusze strukturalne i inne). Im więcej zadań będzie miało szansę pozyskania dodatkowych źródeł finansowania, tym prognoza budżetu wykaże większą zdolność finansowania działań rozwojowych. Okoliczność ta wskazuje na konieczność posiadania wiedzy z zakresu sektorowych programów operacyjnych oraz warunków i możliwości pozyskiwania dofinansowania, w zakresie proponowanych zadań inwestycyjnych, przez zespół odpowiedzialny za wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego.

¹⁶ Broł R.; *Rozwój lokalny — nowa logika rozwoju gospodarczego*, (w:) *Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce*, PN AE we Wrocławiu nr 785, Wrocław 1998, s. 11.

¹⁷ Parysek J.: *Rola samorządu terytorialnego w rozwoju lokalnym*, (w:) *Rozwój lokalny: zagospodarowanie przestrzenne i nisze atrakcyjności gospodarczej*, PWN, Warszawa 1995, s. 37.

¹⁸ Strategia Rozwoju Gminy Gnojno

3.2. STRATEGICZNE CELE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI POPRAWY SYTUACJI W GMINIE GNOJNO

I. WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ WSI

- **Wspieranie istniejących oraz tworzenie nowych grup producenckich**

Tworzenie grup rolników, skupionych wokół wspólnego celu i związanych wspólnymi korzyściami płynącymi ze współpracy, daje szansę na pokonanie niemożności i bariery opłacalności w rolnictwie.

Jedynie w formie zorganizowanej rolnictwo może stawić czoła wolnorynkowej gospodarce Unii Europejskiej. Grupy producenckie mogą prowadzić wspólne przedsięwzięcia o większym ciężarze gatunkowym, np. młyny, ubojnie, masarnie, szkółki leśne, gospodarstwa rybackie, plantacje itp. Mogą również, z racji swoich rozmiarów, tworzyć nowe miejsca pracy, eliminując bezrobocie i odpływ młodzieży do miast.

- **Poprawa struktury agrarnej gospodarstw rolnych oraz stosunków wodnych w glebie**

Rozdrobnienie pól uprawnych nie pozwala na osiągnięcie przez rolnika zadawalającego efektu. Należy dążyć do komasacji gruntów w rękach przedsiębiorczych rolników, potrafiących dynamicznie i odpowiedzialnie zarządzać dużym gospodarstwem.

Ważnym elementem jest posiadanie przez rolników wiedzy z zakresu ekonomiki rolnictwa. Należy propagować (o ile istnieją na tym terenie) najbliższe dobre przykłady gospodarowania poprzez scalanie gruntów i wybór pewnej strategii upraw. Przykłady powinny uświadomić nierówne szanse drobnych gospodarstw w rywalizacji wolnorynkowej z większym, lepiej wykształconym i wyposażonym - szybciej reagującym na zmiany koniunktury - rolnikiem.

Na sprawne, ekonomiczne i dochodowe gospodarowanie w rolnictwie wywierają również istotny wpływ warunki jego prowadzenia, w tym m.in. ograniczona ilość zasobów wodnych (w przypadku gminy Gnojno). Należy podjąć działania zmierzające do poprawy stosunków wodnych w glebie.

- Rozwój średnich i drobnych przedsiębiorstw na terenie gminy, w tym w szczególności usług

Rozwój sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw jest najefektywniejszą metodą rozwoju gospodarczego gminy. Utworzenie nowego miejsca pracy jest tu znacznie tańsze niż w przemyśle.

Gmina powinna opracować system promujący tworzenie firm, który zawierałby sprecyzowane zasady korzystania z ulg i wsparcia, pod warunkiem utworzenia i utrzymania miejsca pracy.

Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych powinno być wspierane (ulgi podatkowe) przez samorząd gminy. Małe firmy i osoby prowadzące działalność uzupełniają i wspomagają funkcjonowanie większych inwestorów (kooperacja, produkcja podzespołów itp.). Konieczne jest więc organizowanie szkoleń i doradztwa w zakresie rejestracji i prowadzenia firmy, elementów księgowości, sporządzania biznes planów oraz wniosków o finansowanie zewnętrzne.

Z uwagi na zdiagnozowany charakter gminy Gnojno, preferowanym kierunkiem działalności gospodarczej w tym przypadku są usługi.

- System zachęt do tworzenia miejsc pracy

Samorząd Gminny powinien być inicjatorem utworzenia instytucji, której zadaniem byłoby prowadzenie doradztwa dla mieszkańców gminy.

Istotny element stymulujący proces tworzenia miejsc pracy powinien stanowić opracowany schemat współpracy przedsiębiorców z samorządem. Dobra współpraca pomiędzy tymi podmiotami będzie wywierać istotny, korzystny wpływ na rozwój gospodarczy gminy, a tym samym powstawanie nowych miejsc pracy.

Stworzenie partnerstwa publiczno-prywatnego do realizacji zadań publicznych nie jest zadaniem łatwym, ale mającym ogromne znaczenie dla rozwoju regionu.

Podobnie jak w przypadku działalności rolniczej, konieczne jest poszerzanie wiedzy mieszkańców gminy w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. System szkoleń i kursów mógłby przyczynić się do przełamania pewnej bariery obaw wiążących się z pracą we własnej firmie.

- Tworzenie i promocja gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych

Proces komasacji gruntów i specjalizacji rolników powinien się z czasem nasilać. Istnieje duże zagrożenie dla polskiego rolnictwa ze strony rolników z pozostałych krajów UE. Powodem takiego stanu jest mała efektywność polskich gospodarstw, połączona z niską opłacalnością upraw i hodowli. W każdym kraju można jednak zauważyć pewną narodową specyfikę gospodarowania oraz ciekawe innowacje wprowadzane przez rolników jako alternatywne źródła zysku. Mowa tu np. o szkółkarstwie ozdobnym i sadowniczym na polach przeznaczonych do zalesiania, uprawie zakontraktowanych roślin leczniczych, ziół, uprawach pod folią i szkłem roślin doniczkowych i rozsąd, kwiatów oraz coraz bardziej popularnych, egzotycznych warzyw i owoców. Szansą może być też rosnące zapotrzebowanie na zdrowa żywność.

Kolejną z możliwości służących zapewnieniu alternatywnych źródeł dochodów dla rolników może być agroturystyka. Agroturystyka jest szybko rozwijającą się gałęzią turystyki. Atrakcyjne rejony turystyczne, możliwość wypoczynku oraz ciekawych wycieczek to mało doceniane obecnie atuty gminy.

- Zwiększenie dostępu rolników do wiedzy i praktyki z zakresu nowoczesnych metod produkcji w rolnictwie

Prowadzenie nowoczesnego gospodarstwa rolnego wymaga znajomości wielu zagadnień związanych z jego funkcjonowaniem w zmieniających się warunków rynkowych. Elementem koniecznym do realizacji przez U.G. jest zapewnienie rolnikom źródeł i możliwości pozyskiwania wiedzy w tym zakresie, celem jak najlepszego przygotowania rolników do pełnienia roli przedsiębiorców. Pożądanym w tym przypadku będzie nawiązanie ścisłej współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach.

II. WIELOKIERUNKOWA ODNOWA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Uzupełnienie braków w infrastrukturze technicznej umożliwi utrzymanie dotychczasowego, dobrego stanu środowiska naturalnego w gminie oraz odnowę i rekultywację obszarów już zdegradowanych. Powyższe powinno nastąpić poprzez:

- **Budowę wodociągów**
- **Dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej wraz z budową oczyszczalni ścieków – wprowadzenie do realizacji kanalizacji Balic, Zawady, Bugaja i Kostery**
- **Gazyfikację gminy**
- **Telefonizację gminy**
- **Modernizację dróg**
- **Skuteczne prowadzenie systematycznej gospodarki odpadami na terenie gminy**

Zgodnie z uchwałą nr 106/03 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 maja 2003r. w sprawie nadania numerów drogom powiatowym oraz drogom gminnym na terenie województwa świętokrzyskiego przebieg dróg gminnych w Gminie Gnojno przedstawia poniższa tabela:

Tabela: Przebieg dróg gminnych w Gminie Gnojno

Nowy numer drogi	Stary numer drogi	Nazwa drogi
000796 T	1528001	Gnojno – Pożogi – Wierzbie
000797 T	1528002	Gnojno – Poręba – Zalesie
000798 T	1528003	Łagiewniki – Wygoda
000799 T	1528004	Wola Bokrzycka – Brzeziny
000800 T	1528005	Zofiówka – Wiktorów – Grabki Małe
000801 T	1528006	Glinka – Gorzakiew
000802 T	1528007	Jarząbki – Raczyce – Januszowice – Zagrody
000803 T	1528008	Gnojno – Piaski
000804 T	1528009	Michałówka – Góra
000805 T	1528010	Maciejowice – Bosowice

000806 T	1528011	Służów – Jadwisin
000807 T	1528012	Raczyce – Ruda
000808 T	1528013	Poździeń – Ruda
000809 T	1528014	Toporów – Wólka Bosowska
000810 T	1528015	Gnojno – Piaski
000811 T	1528016	Gorzakiew przez wieś
000812 T	1528017	Płońnia przez wieś
000813 T	1528018	Bugaj – Kostera
000814 T	1528019	Jarząbki – Kaleby
000815 T	1528020	Poręba przez wieś
000816 T	1528021	Glinka – Wola Bokrzycka
000817 T	1528022	Poręba – Płońnia
000818 T	1528023	Ciechlów – Zawada
000819 T	1528024	Wola Zofiowska przez wieś
000820 T	1528025	Wólka Bosowska – Brzozówka

Wykorzystanie w pełni walorów gminy będzie możliwe przy pełnej infrastrukturze technicznej. Kompleksowe sieci infrastrukturalne i dobry stan sieci drogowej umożliwiają rozwój zarówno funkcji rolniczo-turystycznych jak i gospodarczych na terenie gminy.

III. SZKOLNICTWO DOSTOSOWANE DO POTRZEB GMINY I REGIONU

Edukacja stała się fundamentem rozwoju współczesnej gospodarki, opartej na wiedzy. Tradycyjna szkoła przestaje być dominującym źródłem wiadomości o historii i współczesności, życiu społecznym i jego wartościach oraz normach. Ma ona wielu konkurentów, w tym telewizję i radio oraz Internet.

Szkolnictwo w gminie niewątpliwie wymaga podjęcia szerokiego zakresu działań, które przyspieszyłyby proces jego dostosowania do wymagań współczesnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Inicjatywy te winny mieć charakter proinnowacyjny, umożliwiający sprostanie coraz bardziej zmiennemu i dynamicznemu otoczeniu w jakim funkcjonuje system szkolnictwa w ogóle.

W przypadku gminy Gnojno na plan pierwszy wysuwają się następujące zadania, konieczne do realizacji celem szybkiego dostosowania szkolnictwa gminy do zmieniających się standardów oraz wymogów:

- **Działania ciągle na rzecz dostosowania sieci szkół i przedszkoli do aktualnych prognoz demograficznych, w tym m.in.:**
- **Stałe podnoszenie poziomu nauczania języków obcych,**
- **Doposażanie placówek oświatowych w sprzęt i pomoce dydaktyczne,**
- **Podnoszenie świadomości i poziomu edukacji mieszkańców gminy**

IV. Promocja walorów gminy jako warunek rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury

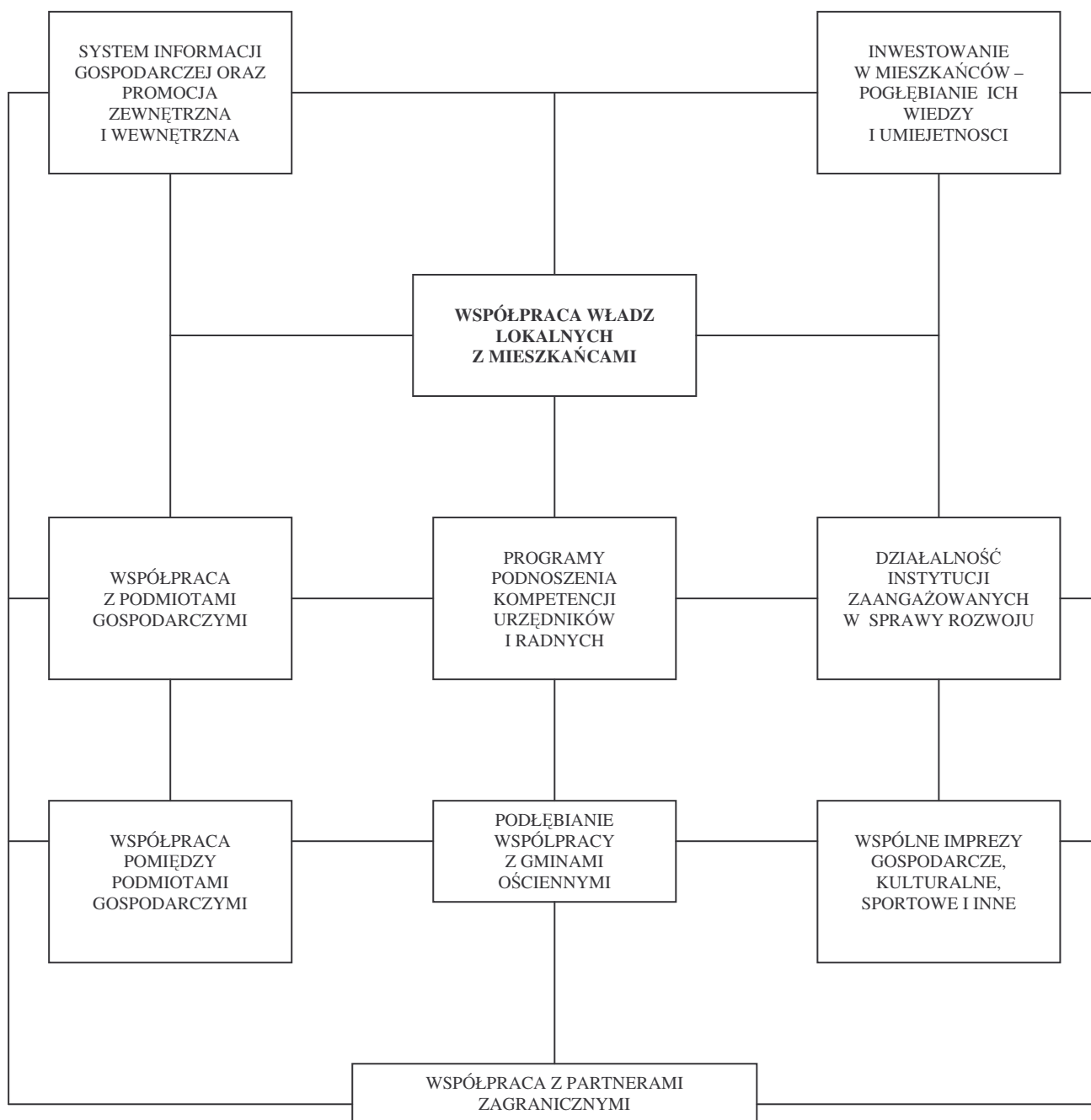
Zakładając, że zadania inwestycyjne, wynikające z celów strategicznych, będą konsekwentnie realizowane – w miarę pozyskiwania na nie środków – oferta gminy będzie się również sukcesywnie zwiększać. Konieczne jest zatem opracowanie kompleksowego programu promocji gminy. Program musi uwzględniać plany inwestycyjne samorządu i dostosowywać środki promocyjne do aktualnych możliwości oraz potrzeb gminy.

Wśród działań niezbędnych do realizacji w tym zakresie wyróżnić należy:

- **Opracowywanie folderów reklamowych oraz promocję gminy w Internecie i mediach**
- **Udział gminy w targach i wystawach**
- **Organizowanie imprez kulturalnych i wystaw promocyjnych**
- **Ofertę inwestycyjną gminy**
- **Kontakty partnerskie z podobnymi gminami w kraju i za granicą**
- **Wprowadzanie do programu oświatowego wiadomości o gminie i jej problemach**

3.3. ZADANIA CIĄGŁE SŁUŻĄCE REALIZACJI WSZYSTKICH CELÓW

Niezależnie od okresowych priorytetów oraz zadań odnoszących się do wybranych sektorów i sfer działania niezbędna jest realizacja wielu **zadań ciągłych**, służących realizacji niemalże wszystkich celów równocześnie.

IV. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

Lista zadań, prezentowana w rozdziale III, przekłada się na poszczególne działania inwestycyjne, często podlegające etapowaniu.

W tabelach zamieszczonych poniżej zestawiono przewidywany harmonogram projektów planowanych do realizacji przez Samorząd Gminy Gnojno. Tabele pozwolą na określenie stopnia zapotrzebowania na środki budżetowe i pozabudżetowe w poszczególnych latach.

Zakłada się, iż projekty nie zrealizowane w założonym do realizacji roku przechodzą na rok następny.

4.1. ZADANIA INWESTYCYJNE PLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2004 – 2006

ZADANIE	Przewidywany okres realizacji									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Budowa gminnej sieci wodociągu										
2. Budowa sali gimnastycznej										
3. Przebudowa gminnej sieci dróg										

* wypełnienie (kolor szary) – przewidywany okres realizacji zadań inwestycyjnych

4.2. ZADANIA INWESTYCYJNE PLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2007 – 2013

ZADANIE	Przewidywany okres realizacji									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Budowa gminnej sieci kanalizacyjnej										
2. Przebudowa gminnej sieci dróg										
3. Dostosowanie gminnego ośrodka zdrowia do wymogów Unii Europejskiej										

* wypełnienie (kolor szary) – przewidywany okres realizacji zadań inwestycyjnych

V. POWIĄZANIE PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY/ POWIATU/ WOJEWÓDZTWA

Proces rozwoju lokalnego jest zjawiskiem złożonym zawierającym wiele istotnych wątków – kształtowanym poprzez system uregulowań prawnych i organizacyjnych – na który składa się szereg działań m.in.: planowanie, wyznaczanie priorytetów oraz określenie celów i zespołów działań.

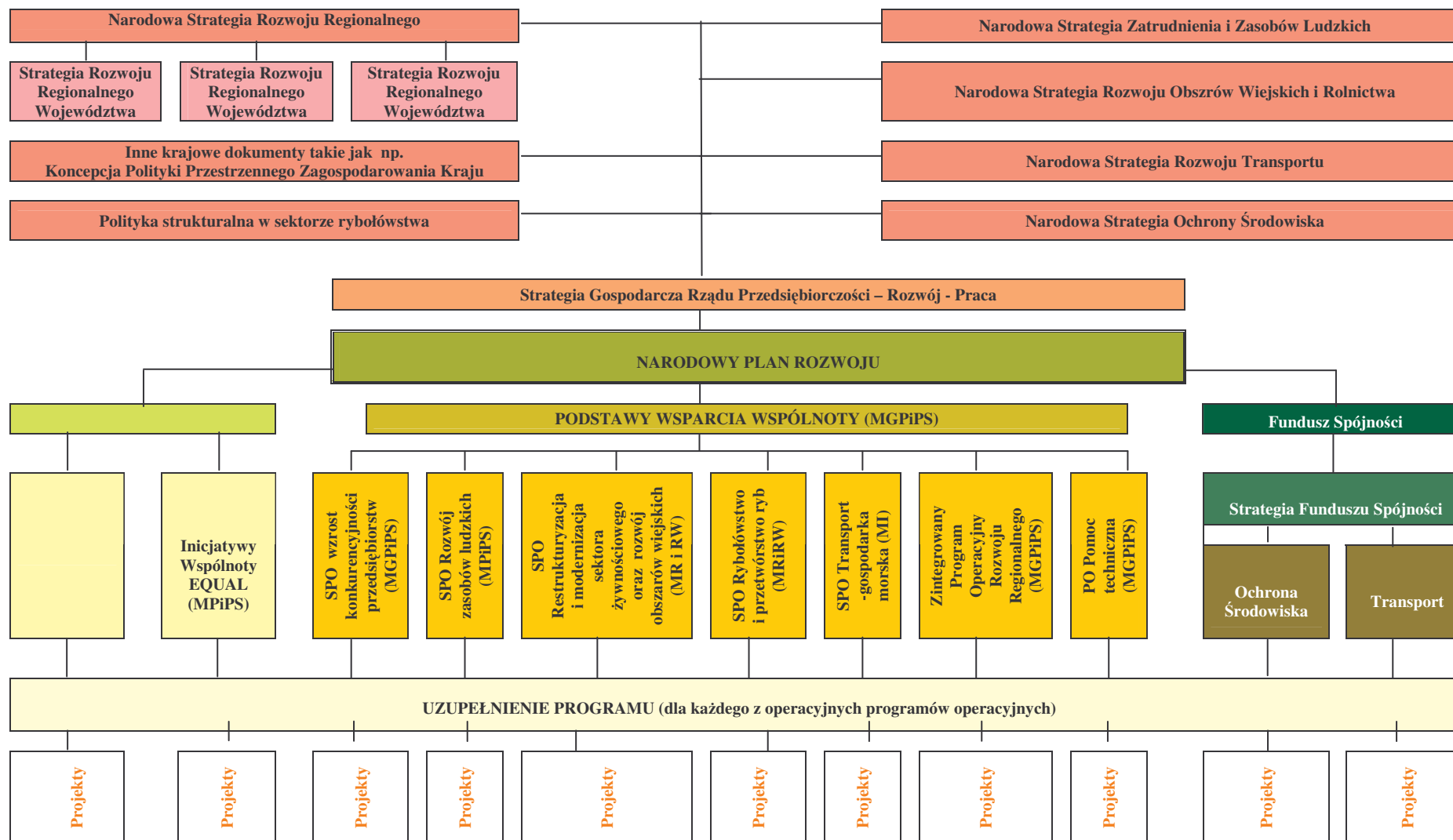
Niniejszy dokument przyjmuje za cel integrację potrzeb społeczności lokalnej – Gmina Gnojno – bazuje na dokumentach i programach planistycznych – podstawie polityki regionalnej.

Wskazane w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Gnojno projekty i zadania pozostają w zgodzie z podstawowymi opracowaniami planistycznymi:

- Narodowy Plan Rozwoju
- Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2000 – 2006
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
- Strategie Rozwoju Powiatu oraz Gmin

Dokument został opracowany według wytycznych Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego – Uzupełnienie Programu.

NARODOWY PLAN ROZWOJU JAKO ELEMENT PROGRAMOWANIA FUNDUSZY STRUKTURALNYCH I FUNDUSZU SPÓJNOŚCI W POLSCE

Źródło: Narodowy Plan Rozwoju 2004 – 2006 /streszczenie

Przedsięwzięcia, na realizację których gmina może uzyskać dofinansowanie z funduszy strukturalnych – szczegółowo opisane w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego – obok szeregu działań mających na celu rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej, obejmują także szeroko rozumiany rozwój lokalny:

- tworzenie warunków dla zwiększenia poziomu inwestycji lokalnych, w tym w zakresie rozbudowy lokalnego układu transportowego oraz infrastruktury ochrony środowiska,
- rozwój lokalnej infrastruktury społecznej, w tym promocję integracji społecznej oraz ochronę i kultywowanie dziedzictwa kulturowego,
- wspieranie inicjatyw lokalnych z dziedziny turystyki.

Plan Rozwoju Lokalnego przedstawia sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Gnojno, formułuje priorytety, obszary oraz opis działań zmierzających do osiągnięcia rozwoju społecznego i gospodarczego.

Treść Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Gnojno wpisuje się w ukazane powyżej opracowania – podobnie – wskazuje obszary wymagające interwencji, celem zapewnienia warunków dla prawidłowego rozwoju miasta i gminy, a tym samym województwa oraz kraju.

Gmina Gnojno posiada opracowaną strategię rozwoju, sporządzoną w oparciu o analizę preferencji lokalnej społeczności, określającą strategiczne i operacyjne cele rozwoju – podstawę określenia kierunków jej rozwoju.

Należy stwierdzić, iż projekty i zadania inwestycyjne zawarte w niniejszym dokumencie są zgodne z kierunkami rozwoju opisanymi w Strategii Rozwoju Gminy Gnojno.

Wykaz inwestycji planowanych do realizacji, opisanych w niniejszym dokumencie nie zamyka listy problemów charakteryzujących Gminę Gnojno - wymagających rozwiązania. Jednakowoż to właśnie te projekty zostały obecnie uznane za priorytetowe i będą realizowane według planu.

Wskazać należy, iż zakres zadań inwestycyjnych gminy, wskazanych w niniejszym opracowaniu, nie wykracza poza jej obszar. W związku z powyższym ich realizacja nie wymaga współpracy ze strony innych Jednostek Samorządu Terytorialnego.

VI. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Zadania postawione do realizacji w ramach Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Gnojno objęte zostaną monitoringiem, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu programów oraz umożliwi ocenę ich wykonania w przyszłości.

Rezultaty tych działań podzielone są na trzy kategorie:

- **wskaźniki produktu** – odnoszą się do rzeczowych efektów działania,
- **wskaźniki rezultatu** – odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia programu,
- **wskaźniki oddziaływania** – obrazują konsekwencje danego programu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów.

Do realizacji projektów określone będą przede wszystkim wskaźniki dostępne, realne, mierzalne, aktualne i proste – zgodne z Uzupełnieniem ZPORR. Zostaną one ściśle określone w fiszce projektowej wniosku o dotację – odnosząc się do wskaźników niniejszego dokumentu.

Dla wymienionych w Planie Rozwoju Lokalnego zadań – w ramach przynależności do priorytetów i działań Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (Priorytet 3. Rozwój Lokalny) – określone zostały następujące wskaźniki osiągnięć:

L.p.	Rodzaj inwestycji / działań	Zakładane wskaźniki produktu	Zakładane wskaźniki rezultatu	Zakładane wskaźniki oddziaływania
1	Remont i modernizacja dróg gminnych i powiatowych	1. Ilość kilometrów zmodernizowanych dróg 2. Ilość metrów zmodernizowanych / wybudowanych chodników	1. Powierzchnia terenów inwestycyjnych, do których poprawiono dostępność (ha) 2. Skrócenie średniego czasu przejazdu transportem indywidualnym i/lub zbiorowym między wybranymi punktami drogi	1. Zmniejszenie nakładów na utrzymanie bieżące dróg (%)
2.	Budowa i modernizacja sieci wodociągowej	1. Długość sieci wodociągowej – nowej i zmodernizowanej (km)	1. Ilość nowopodłączonych gospodarstw domowych do wodociągu (szt.)	1. Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej (szt.), 2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (%)
3.	Modernizacja bazy oświatowej / budowa sali gimnastycznej	1. Ilość pomieszczeń dydaktycznych zmodernizowanych i dostosowanych do nowych standardów nauczania (szt.) 2. Ilość obiektów sportowych zmodernizowanych / nowych oddanych do użytku (szt.) 3. Ilość zmodernizowanych / nowych pracowni naukowych, kształcenia zawodowego, laboratoriów oddanych do użytku (szt.)	1. Ilość uczniów i wychowanków korzystających z lokalnych obiektów edukacyjnych (osoby) 2. Ilość uczniów i/lub wychowanków korzystających z lokalnych/szkolnych obiektów sportowych (osoby) 3. Zmniejszenie kosztów utrzymania obiektów oświatowych (zł/rok)	1. Udział osób pozostających na miejscu celem edukacji (%), w tym: udział osób, które ukończyły na miejscu szkołę średnią
4.	Budowa sieci kanalizacyjnej	1. Długość sieci kanalizacyjnej (km)	1. Ilość nowopodłączonych do kanalizacji gospodarstw domowych (szt.)	1. Ilość osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (szt.), 2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (%)

VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006

7.1. PLAN BUDŻETU GMINY GNOJNO NA ROK 2004, wg klasyfikacji działowej

L.p.	PLAN DOCHODÓW I WYDATKÓW		2004
1	Dział	Wyszczególnienie	
2		A. DOCHODY	5 948 912,00
3		w tym:	
4	010	Rolnictwo i łowiectwo	7 000,00
5	020	Leśnictwo	2 700,00
6	700	Gospodarka mieszkaniowa	40 850,00
7	750	Administracja publiczna	57 330,00
8	751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ...	793,00
9	756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i innych jednostek...	1 130 090,00
10	758	Różne rozliczenia	4 366 625,00
11	852	Pomoc społeczna	338 238,00
12	900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 286,00
13		B. WYDATKI OGÓŁEM	5 388 945,00
14		w tym:	
15	010	Rolnictwo	90 000,00
16	600	Transport i łączność	90 000,00
17	700	Gospodarka mieszkaniowa	5 000,00
18	750	Administracja publiczna	1 121 283,00
19	751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony pr.	793,00
20	754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	32 000,00
21	757	Obsługa długu publicznego	80 000,00
22	758	Różne rozliczenia	49 000,00
23	801	Oświata i wychowanie	3 111 135,00
23	851	Ochrona zdrowia	53 000,00
24	852	Pomoc społeczna	404 788,00
25	900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	256 946,00
26	921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	92 000,00
27	926	Kultura fizyczna i sport	3 000,00
28		C. WYNIK FINANSOWY	559 967,00

7.2. PLAN BUDŻETU GMINY GNOJNO NA LATA 2004 – 2006

L.p.	PLAN DOCHODÓW I WYDATKÓW Wyszczególnienie	LATA		
		2004	2005	2006
1	A. DOCHODY	5 948 912,00	11 957 848,00	10 645 626,00
2	w tym:			
3	Dochody Własne	1 200 140,00	1 520 974,00	1 275 995,00
4	Subwencje	4 366 625,00	4 379 181,00	4 510 556,00
5	Dotacje celowe	382 147,00	6 075 693,00	4 859 075,00
6	B. WYDATKI OGÓŁEM	5 388 945,00	11 781 990,00	10 531 146,00
7	w tym:			
8	Wydatki bieżące	5 138 945,00	5 411 792,00	5 574 146,00
9	Wydatki inwestycyjne	205 000,00	6 370 198,00	4 957 000,00
10	C. WYNIK FINANSOWY	559 967,00	175 858,00	114 480,00

7.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO W LATACH 2004-2006

LP.	NAZWA INWESTYCJI	WARTOŚĆ OGÓŁEM	OKRES REALIZACJI	ŚRODKI UE	ŚRODKI JST (DOCHODY WŁASNE)	KREDYTY I POŻYCZKI	INNE
1	Budowa gminnej sieci wodociągu	7 500 000,00	2004 – 2006	5 625 000,00	1 125 000,00	305 557,00	750 000,00
2	Budowa sali gimnastycznej	1 500 000,00	2005 – 2006	1 125 000,00	225 000,00	-	150 000,00
3	Budowa dróg gminnych (wartość całkowita inwestycji)	2 312 198,00	2005	1 734 145,00	346 840,00	-	231 212,56
	W tym:						
4	000797 T Gnojno – Poręba – Zalesie	273 503,37	2005	205 127,00	41 030,00	-	27 346,37
5	000799 T Wola Bokrzycka – Brzeziny	218 315,24	2005	163 736,00	32 748,00	-	21 831,24
6	000807 T Raczyce – Ruda	109 195,55	2005	81 896,00	16 380,00	-	10 919,55
7	000808 T Pozdzeń – Ruda	259 187,12	2005	194 390,00	38 879,00	-	25 918,12
8	000810 T Gnojno – Piaski	363 738,10	2005	272 803,00	54 562,00	-	36 373,10
9	000818 T Ciechlów – Zawada	221 672,35	2005	166 254,00	33 252,00	-	22 166,35
10	000819 T Wola Zofiowska przez wieś	475 012,19	2005	356 259,00	71 252,00	-	47 501,19
11	000820 T Wólka Bosowska – Brzozówka	391 573,64	2005	293 680,00	58 737,00	-	39 156,64

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem określającym cele i programy oraz źródła finansowania procesu ich realizacji na okres do roku 2013. Proces jego wdrażania jest przedsięwzięciem złożonym, wymagającym dobrego przygotowania merytorycznego oraz podejmowania działań na rzecz wymiany informacji ze społecznością lokalną.

Wdrożeniu planu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, polegająca na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze realizowanych działań. Ewaluacja będzie dokonywana na każdym etapie realizacji planu za pomocą mierzalnych wskaźników osiągniętych postępów i efektów.

Wykonanie Planu Rozwoju Lokalnego będzie podlegać monitorowaniu rzeczowym i finansowym wydatków i efektów, oraz ocenie. Poprzez jawność budżetu gminy i realizowanych projektów zapewniona zostanie kontrola społeczna nad podejmowanymi działaniami.

Gmina korzystając ze środków finansowych funduszy strukturalnych jest zobowiązana do przestrzegania zasad i procedur obowiązujących w Unii Europejskiej – określonych Rozporządzeniem z dnia 21 czerwca 1999 r. Nr 1260/1999.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków wg źródeł ich pochodzenia.

Plan Rozwoju Lokalnego będzie wdrażany przez Wójta Gminy Gnojno i podległych mu pracowników odpowiednich referatów, występujących o środki finansowe, opracowujących właściwe projekty i wnioski.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

9.1. SYSTEM MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

System monitorowania realizacji Planu Rozwoju Lokalnego jest procesem, mającym na celu ukazanie i analizowanie stanu zaawansowania wdrażanych projektów i ich zgodności z postawionymi założeniami. Polega on na systematycznym zbieraniu, raportowaniu i interpretowaniu danych opisujących osiągnięte efekty w odniesieniu do wydatkowanych funduszy.

System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Gnojno odbywać się będzie w oparciu o roczne sprawozdania z realizacji zadań inwestycyjnych, stanowiące uzupełniający element dokumentu.

Istotą procesu monitorowania Planu jest wyciąganie wniosków służących późniejszej ocenie jego wdrażania, w oparciu o informacje wypływające z realizacji poszczególnych zadań, a także modyfikowanie dalszych działań, celem uzyskania maksymalnych wskaźników efektywności.

Istotne znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu działań, w ramach Planu Rozwoju Lokalnego, posiadać będzie Wójt Gminy Gnojno oraz Rada Gminy. Główną ich rolą będzie monitorowanie przebiegu zadań zawartych w Planie, celem ewentualnej interwencji – w przypadku stwierdzenia opóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z ich realizacji.

9.2. SPOSOBY OCENY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Skuteczność Planu poddawana będzie bieżącej ocenie – w oparciu o zawarte w punkcie VI wskaźniki monitorowania. Na ich podstawie opracowywane będą stosowne raporty i sprawozdania, służące ocenie Planu Rozwoju Lokalnego – sporządzane przez pracowników odpowiednich referatów, w zależności od wymagań poszczególnych projektów i instytucji je finansujących. Jako dokumenty wiążące, spełniające postawione założenia, traktowane będą roczne sprawozdania z realizacji inwestycji.

Przewiduje się aktualizację Planu w cyklu rocznym, każdorazowo pod koniec danego roku budżetowego. Sporządzony zostanie raport końcowy – po zrealizowaniu zadań w nim

zawartych. Aktualizacja założeń Planu Rozwoju Lokalnego odbywać się będzie w oparciu o szeroką konsultację społeczną.

9.3. PUBLIC RELATIONS PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Przedmiotem działań zapewniających szeroką komunikację społeczną będzie:

- zapewnienie bieżącego informowania opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie Gminy;
- zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Planu Rozwoju Lokalnego w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia;
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym.

W celu wypełnienia zadań związanych z procesem komunikacji społecznej Gmina podejmie działania w postaci:

- Publikacji na stronie internetowej BIP Gminy Gnojno;
- Druku broszur informacyjnych, ulotek, plakatów i innych materiałów;
- Współpracy z lokalnymi mediami: gazeta o zasięgu lokalnym